

**Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Gdańsku
Wydział Pedagogiki i Zarządzania**

Kierunek studiów: Pedagogika

Specjalność: Edukacja obywatelska i zarządzanie państwem

Nazwisko i imię studenta: Stepnowski Kamil

Nr albumu: 3592

**WYBRANE ASPEKTY POSTRZEGANIA
DZIAŁALNOŚCI SOŁTYSA JAKO ORGANU
SOŁECTWA BĘDĄCEGO JEDNOSTKĄ
POMOCNICZĄ SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO**

**SELECTED ASPECTS OF THE PERCEPTION OF THE VILLAGE
LEADER'S ACTIVITY AS AN SUBSIDIARY ADMINISTRATIVE UNIT
OF TERRITORIAL GOVERNMENT**

Praca magisterska

napisana pod kierunkiem

dra Romana Gawrycha

Gdańsk 2020

Spis treści

WSTĘP.....	5
ROZDZIAŁ I.....	7
PODSTAWOWE POJĘCIA ZWIĄZANE Z SOŁECTWEM.....	7
1.1. Sołectwo	7
1.1.1. Tworzenie i zadania	7
1.1.2. Kontrola i nadzór.....	9
1.2. Fundusz sołecki	10
1.3. Statut - najważniejszy akt prawny sołectwa.....	10
1.4. Sołtys - przewodniczący organu wykonawczego jednostki pomocniczej.....	11
1.4.1. Historyczne spojrzenie na funkcję sołtysa	12
1.4.1.1. Sołtys w społeczeństwie stanowym	12
1.4.1.2. Samorząd wiejski w okresie zaborów	13
1.4.1.3. Sołtys w II Rzeczypospolitej	14
1.4.1.4. Sołtys w okresie PRL.....	16
1.4.1.5. Uwarunkowania prawno-instytucjonalne funkcji sołtysa po 1989 r.....	17
1.4.2. Sołtys - współczesne zadania i obowiązki	17
1.5. Rada sołecka i jej kompetencje	19
1.6. Zebranie wiejskie.....	20
ROZDZIAŁ II	21
ZAGADNIENIA METODOLOGICZNE	21
2.1. Ankieta, jako narzędzie badawcze.....	21
2.1.1. Definicje ankiety	21
2.1.2. Rodzaje badań ankietowych.....	22
2.1.3. Pytania w badaniach ankietowych	24
2.1.4. Zalety i wady kwestionariuszy	25
2.1.5. Modele kwestionariusza	26
2.2. Obszar badania	27
2.3. Wyniki ankiet, które wypełnili sołtysi.....	28
2.4. Wyniki ankiet, które wypełnili uczestnicy zebrań wiejskich	36
2.5. Charakterystyka uczestników badania.....	46
ROZDZIAŁ III.....	48
INTERPRETACJA WYNIKÓW W ŚWIELE BADAŃ WŁASNYCH	48
3.1. Analiza ankiet, które wypełnili sołtysi	48
3.2. Analiza ankiet, które wypełnili uczestnicy zebrań wiejskich.....	50

ZAKOŃCZENIE.....	53
Bibliografia.....	55
Lista wykresów i rysunków.....	59
Wykaz załączników.....	60
Kwestionariusz dla sołtysa	60
Kwestionariusz dla uczestnika zebrania.....	63
Statut sołectwa Aleksandrowo	66
Przykładowe dokumenty sołectwa	78
Uchwała zebrania wiejskiego.....	78
Protokół z zebrania wiejskiego	79
Wniosek sołectwa w sprawie przeznaczenia środków funduszu sołeckiego	83

*Siła państwa i jego rozwój zależą w dużej mierze od mądrej i sprawnej pracy samorządów,
tak aby dla wszystkich w domu ojczystym starczyło chleba i żeby nikt nie czuł się zapomniany.*
Św. Jan Paweł II

WSTĘP

Najniższym szczeblem samorządu terytorialnego w Polsce jest sołectwo. Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. było 40 789 sołectw¹. Tyle też osób społecznie pełni funkcję jako sołtys.

Celem niniejszej pracy jest zbadanie czy istnienie funkcji sołtysa w XXI w. ma sens, jak urząd ten jest odbierany przez mieszkańców sołectwa oraz jak wspólnie angażują się dla dobra sołectwa.

Analizując podjęty temat pojawiają się pytania:

- Kim jest współczesny sołtys?
- Jakie cechy powinien posiadać?
- Czy cieszy się społecznym zaufaniem?
- Jak oceniana jest jego praca przez mieszkańców sołectwa?
- Czy mieszkańcy pomagają mu w działaniach na rzecz sołectwa?

Praca składa się z trzech części. Rozdział pierwszy ma charakter teoretyczny. Podzielony on został na sześć rozdziałów, w których szczegółowo opisałem pojęcia związane z sołectwem i go dotyczące: sołtys, rada sołecka, fundusz sołecki, zebranie wiejskie. Przedstawię także czym jest statut i dlaczego jest najważniejszym dokumentem sołectwa.

Rozdział drugi to część badawcza. Wyjaśniłem i zdefiniowałem w nim: pojęcie ankiety, jako narzędzia badawczego, czyli pisemnej formy wywiadu, które jest używane w naukach społecznych i pozwala gromadzić materiały o charakterze ilościowym. Dokonałem podziału ze względu na rodzaje badań ankietowych (np.: jawne, anonimowe; jednorazowe, okresowe; pocztowe, prasowe, telefoniczne, telewizyjne, radiowe, internetowe, rozdawane, audytoryjne, ogólnodostępne; nadzorowane i nienadzorowane) i trzech modeli ankiet- behawiorystyczny, kontekstowy, poznawczy, czy pytań, które można spotkać w kwestionariuszu ankietowym (otwarte, półotwarte, zamknięte). Ponadto wymieniłem zalety oraz wady tej formy źródła

¹ Główny Urząd Statystyczny, „Mały Rocznik Statystyczny Polski”, Warszawa 2020, s.5.

wiedzy, dzięki któremu ponosząc niewielkie koszty i w bardzo szybki sposób, można zdobyć wiedzę nt. określonej badanej zbiorowości.

W tym rozdziale zawarłem również cel i przedmiot swoich badań. Przedstawiłem i scharakteryzowałem także opis i teren badanej grupy respondentów oraz sam sposób i przebieg owych ankiet.

Rozdział trzeci stanowi analizę wyników, które uzyskałem po przeprowadzeniu własnych badań.

Pracę kończę podsumowaniem oraz odpowiedzią na pytania zawarte we wstępie.

Dodatkowo jako załączniki zamieściłem statut sołectwa Aleksandrowo oraz przykładowe dokumenty sołectwa: uchwałę zebrania wiejskiego, protokół z zebrania wiejskiego, a także wniosek sołectwa w sprawie przeznaczenia środków funduszu sołectkiego.

ROZDZIAŁ I

PODSTAWOWE POJĘCIA ZWIĄZANE Z SOŁECTWEM

1.1. Sołectwo

Sołectwo to jednostka pomocnicza gminy głównie tworzona na obszarach wiejskich.

Sołectwo może obejmować jedną miejscowość (np. wieś bądź przysiółek, czy też osadę), jej część lub kilka miejscowości. Nic nie stoi na przeszkodzie także, aby w jednej miejscowości ustanowić kilka sołectw.

Podstawą prawną dotyczącą funkcjonowania sołectw jest:

- ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym;
- ustawa z dnia 20 lutego 2009r. o funduszu sołeckim;
- inne ustawy regulujące działanie samorządu terytorialnego².

Regulacje te stanowią m.in. o możliwości gospodarki finansowej sołectw, które jako jednostki nieposiadające osobowości prawnej mogą ją prowadzić tylko w ramach budżetu gmin.

1.1.1. Tworzenie i zadania

Gmina może (ale nie musi) tworzyć jednostki pomocnicze: sołectwa, dzielnice, osiedla i inne. Jednostkę pomocniczą powołuje rada gminy w drodze uchwały, po wcześniejszym przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami lub z ich inicjatyw. O tym, w jaki sposób zostanie utworzona, łączona, podzielona lub zniesiona określa statut gminy³. Powołanie takiej jednostki w ramach struktury gminy umożliwia pełną realizację jej zadań.

Aby powołanie jednostki organizacyjnej – w naszym przypadku sołectwa – miało sens, należy przekazać jej zakres zadań realizowanych przez gminę oraz sposób ich realizacji.

² Por. A. Gołębiowska, Local government in the Constitution of Republic of Poland of 1997, „Ius Novum” 2 2015, s. 25–43; Mowa tutaj między innymi o ustawie z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2008 r. nr 223, poz. 1458) oraz o ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009r. nr 157, poz. 1240).

³ Art. 5 ust. 1-3 ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz. U. 1990 Nr 16 poz. 95).

Określa to rada gminy odrębnym statutem, po przeprowadzeniu konsultacji⁴. „Określenie zakresu przekazywanych jej przez gminę zadań własnych oraz sposób ich realizacji stanowi obligatoryjną regulację statutową jako warunek *sine qua non* utworzenia danej jednostki pomocniczej.”⁵ Oznacza to, że „nieprzekazanie zadań do realizacji jednostce pomocniczej bądź pozorne ich przekazanie uniemożliwia powołanie danej jednostki i jej funkcjonowania w strukturze gminy.”⁶

Trudno sobie wyobrazić funkcjonowanie sołectw bez ponoszenia przez gminę wydatków na ten cel. Dlatego też w ustawie o finansach publicznych⁷ czytamy, że uchwała budżetowa określa uprawnienia jednostki pomocniczej do prowadzenia gospodarki finansowej w ramach budżetu gminy.

Sołectwo może samodzielnie podejmować decyzje „w imieniu gminy”. „Do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej rada gminy może upoważnić również organ wykonawczy jednostki pomocniczej oraz organy jednostek[...]”.⁸

Warto pokreślić, iż do zakresu działania sołectwa należą sprawy publiczne sołectwa niezastrzeżone przepisami ustaw oraz statutem gminy na rzecz innych organów, zwłaszcza:

- „opiniowanie projektów uchwał rady gminy w sprawach o podstawowym znaczeniu dla mieszkańców sołectwa, czyli tworzenia, łączenia, podziału oraz znoszenia jednostki pomocniczej, w tym zmiany granic, nazw sołectwa, nazewnictwa ulic, zmiany statutu sołectwa, studium uwarunkowań oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- inicjowanie działań organów gminy we wszystkich sprawach wchodzących w zakres zadań własnych gminy;
- występowanie z wnioskami do rady gminy o rozpatrzenie spraw publicznych sołectwa, których załatwienie wykracza poza możliwości sołectwa;

⁴ Art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 Nr 16 poz. 95).

⁵ M. Augustyniak, „Jednostki pomocnicze gminy”, Warszawa 2010, str. 192.

⁶ Tamże, str. 193.

⁷ Art. 212 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 o samorządzie gminnym (Dz. U. 2009 Nr 157 poz. 1240).

⁸ Art. 39 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 o samorządzie gminnym (Dz. U. 2009 Nr 157 poz. 1240).

- konsultowanie spraw w zakresie zasad gospodarowania mieniem komunalnym położonym na terenie sołectwa, sieci placówek oświatowych oraz określenie zasad ruchu drogowego na drogach gminnych i ulicach w obrębie sołectwa;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie sołectwa;
- organizowanie przez mieszkańców sołectwa wspólnych spraw społecznie użytecznych;
- współpraca z radnymi z terenu sołectwa w zakresie spotkań z wyborcami oraz kierowanie do nich wniosków dotyczących sołectwa;
- współpraca z właściwymi organami w zakresie ochrony zdrowia, pomocy społecznej, oświaty, kultury, kultury fizycznej oraz porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej.”⁹

Organizacja i funkcjonowanie sołectwa należy kształtować w sposób dopasowany do mieszkańców i ich potrzeb. Dlatego tak istotna jest treść dokumentu, który określa wszystkie te wymogi – statut sołectwa.

1.1.2. Kontrola i nadzór

Kontrolę i nadzór nad działalnością sołectwa sprawuje wójt oraz rada gminy. Kontrola taka sprawowana jest zgodnie z następującymi kryteriami: rzetelności, celowości, gospodarności i oczywiście zgodności z prawem. Kompetencje do przeprowadzenia kontroli w imieniu rady posiada Komisja Rewizyjna (lub inna komisja, która w drodze odrębnej uchwały otrzyma do tego celu upoważnienie). Gospodarkę finansową oraz sposobem zarządzania mieniem oddanym sołectwu do korzystania kontroluje wójt.

W związku z tym, kontrolujący mają uprawnienia do:

- wglądu do wszystkich dokumentów dot. działalności organów sołectwa;
- obserwacji przebiegu określonych czynności;
- żądania od sołtysa udzielania ustnych oraz pisemnych wyjaśnień;
- przeprowadzenia oględzin składników mienia będących w posiadaniu sołectwa;

⁹ A. Gołębiowska, P. B. Zientarski, (red.), „Sołectwo- studium prawnoustrojowe”, Warszawa, 2017, s. 11.

- swobodnego wstępu do pomieszczeń przeznaczonych na działalność organów sołectwa.

1.2. Fundusz sołecki

Od 2010r. sołectwa mogą dysponować funduszem sołeckim. O tym, czy w gminie zostanie wyodrębniony fundusz sołecki decyduje rada gminy. Warunkiem jego wprowadzenia jest podjęcie uchwały do 31 marca- podjęta w tym terminie dotyczy każdego kolejnego roku kalendarzowego. Jeżeli rada gminy nie zamierza wyodrębnić z budżetu funduszu sołeckiego, musi każdorazowo do 31 marca podjąć uchwałę o jego niewyodrębnieniu. Wprowadzenie funduszu sołeckiego nie jest obligatoryjne. Gminy, które zdecydują się jednak na ten krok mogą liczyć na zwrot z budżetu państwa części wydatków poniesionych na ten cel- są to kwoty od 20% do 40%. Celem wprowadzenia tego narzędzia przez ustawodawcę było podniesienie roli jednostek pomocniczych w strukturach władzy publicznej oraz zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy sołectwa. Fundusz sołecki to pieniądze ujęte w budżecie gminy, cały czas będące jego częścią. O przeznaczeniu tych środków decydują bezpośrednio mieszkańcy sołectwa podczas zebrania wiejskiego. Za wykonanie funduszu sołeckiego odpowiada wójt. Wysokość środków przypadających na sołectwo uzależnione jest od liczby jego mieszkańców, populacji oraz zamożności całej gminy.

1.3. Statut - najważniejszy akt prawny sołectwa

Według słownika PWN statut to „zbiór przepisów określających strukturę, zadania i sposób działania instytucji lub organizacji”¹⁰.

Organizację oraz zakres obowiązków sołectwa określa rada gminy odrębnym statutem po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami.¹¹

Statut po uchwaleniu przez radę gminy staje się aktem prawa miejscowego.

¹⁰ Źródło: Statut, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/statut.html> z dnia 22.10. 2020 r.

¹¹ Art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 Nr 16 poz. 95).

„W związku z tym przepisy określają takie kwestie, jak:

- kto posiada bierne i czynne prawo wyborcze;
- kiedy odbywa się wybór;
- w jakim trybie i w jakich terminach mieszkańcy zostaną powiadomieni o miejscu i terminie wyborów;
- czy głosować będą na wyborczym zebraniu mieszkańców, czy w danym dniu w odpowiednich godzinach w lokalu wyborczym, podobnie jak w wyborach do rady gminy, co nie jest sprzeczne z przepisami prawa i w niektórych gminach jest praktykowane.”¹²

Bardzo ważną kwestią jest, aby statut określał, kto zwołuje zebranie wyborcze, kto ogłasza wybory, zasady drugiego terminu zebrania w przypadku niskiej frekwencji wyborczej. Należy także sformułować zasady wyboru komisji skrutacyjnej i jej obowiązki. Dodatkowo statut powinien uwzględniać ewentualną rezygnację z funkcji sołtysa oraz członka (członków) rady sołeckiej, a także tryb i okoliczności ich odwołania.

Ten właśnie dokument- statut- precyzyjnie wskazuje i określa: nazwę i obszar sołectwa, zasady i tryb wyborów sołtysa oraz rady sołeckiej, organizację i zadania tych organów, zakres zadań przekazywanych przez gminę i sposób ich realizacji oraz zakres i formy kontroli. Dodatkowo w jego zakresie sołectwo zarządza i korzysta z mienia komunalnego oraz rozporządza dochodami z tego źródła.

Statut każdego sołectwa powinien być „szyty na miarę”. Winien on być dopasowany do potrzeb i możliwości powierzonych do realizacji mieszkańcom zadań.

1.4. Sołtys - przewodniczący organu wykonawczego jednostki pomocniczej

Funkcja sołtysa w samorządzie wiejskim jest bardzo długa, a jej początki zaczynają się na przełomie XII i XIII w. Samo słowo „sołtys” pochodzi od języka niemieckiego *Schulteiss* (łac. *scultetus*) oznaczającego „sędziego wiejskiego”¹³. Nie powinien dziwić więc fakt,

¹² A. Gołębiowska, P. B. Zientarski, (red.), „*Sołectwo- studium ...*”, dz. cyt .str. 13.

¹³ M. Waniewska, *Instytucja sołtysa w okresie samorządu stanowego w Polsce. Aspekty społeczno-prawne*, Lublin 2006, s. 81.

że urząd ten pojawił się na wsiach lokowanych na prawie niemieckim. Znaczenie, kompetencje czy rola sołtysów, ale i całego samorządu wiejskiego ulegały licznym przeobrażeniom w kolejnych okresach historycznych Polski, co było związane z sytuacją geopolityczną czy aktualnym ustrojem państwa. W przeciwieństwie jednak do innych urzędów w naszym kraju, które zostały zniesione, sołtysi nadal sprawują swój urząd na polskich wsiach.¹⁴

1.4.1. Historyczne spojrzenie na funkcję sołtysa

1.4.1.1. Sołtys w społeczeństwie stanowym

W Polsce w epoce średniowiecza, w społeczeństwie stanowym funkcję sołtysa pełnił zasadźca wsi. Posiadał on uprawnienia samorządowe i występował zarówno jako reprezentant chłopów (zazwyczaj sam wywodził się z tej warstwy społecznej), jak i przedstawiciel interesów pana feudalnego.

Ówczesny sołtys pełnił rolę:

- lokatora, obejmującą koordynację lokacji wsi i osadnictwa;
- urzędnika;
- lennika, zakładającą lojalność wobec pana feudalnego i odbywanie służby wojskowej na jego rzecz;
- sędziego w kwestii opłat i podatków;
- przedstawiciela chłopów jako wspólnoty wiejskiej w konfliktach z innymi wsiami, w kontaktach z panem feudalnym oraz innymi instytucjami zewnętrznymi.

Urząd sołtysa w okresie od początku XIII do połowy XIV w. był dziedziczony w rodzie przez najstarszego potomka płci męskiej. Dysponujący licznymi przywilejami sołtysi byli objęci odrębnymi prawami, np.:

- mieli niższy wymiar dziesięciny;
- mieli zapewnione odrębne świadczenia feudalne;
- mogli prowadzić warsztat rzemieślniczy, młyn;
- mogli posiadać własnych chłopów;

¹⁴ Źródło: Sołtys, <https://pl.wikipedia.org/wiki/So%C5%82tys> z dnia 22.10. 2020 r.

- mogli polować i zakładać stawy.

Natomiast w XIV w. powstał pomysł utworzenia z sołtysów odrębnej warstwy społecznej. Jednak statuty i przywileje prowadzące do wykształcenia się modelu gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej oraz umocnienia pozycji szlachty w społeczeństwie porzuciły tę myśl. Urząd sołtysów zlikwidowano w 1563 roku, zastępując ich wójtami, a ziemie sołectw zostały podzielone między kmieci albo włączone do folwarków.

1.4.1.2. Samorząd wiejski w okresie zaborów

Podczas zaborów samorząd wiejski był uzależniony od polityki państw zaborczych. W każdym zaborze rzecz przedstawiała się inaczej, i tak, np.: w zaborze pruskim i rosyjskim samorządy wiejskie aż do uwłaszczenia, podporządkowane były właścicielom wsi. W Królestwie Polskim gmina wielowioskowa składająca się z kilku lub kilkunastu gromad była najniższą jednostką w administracji wiejskiej. Organem wykonawczym w gromadach był sołtys, a uchwałodawczym- zgromadzenie mieszkańców. Głównym zadaniem sołtysa było utrzymanie porządku publicznego, w tym nakładanie kar porządkowych:

- aresztu;
- pieniędzy;
- robót publicznych.

Zebranie gminne było natomiast organem uchwałodawczym, którego rola polegała na:

- wyborze wójta, pisarza, ławników;
- określaniu budżetu przeznaczanego np. na szkoły;
- ustalaniu wysokości składek gminnych;
- kontroli stanu finansów gminy i działalności urzędników;
- podejmowaniu uchwał na poziomie gminy;
- rozporządzaniu majątkiem gminnym.

Jednakże działalność owych instytucji miała niewiele wspólnego z samorządnością, ponieważ podlegały one ściśle organom państwa zaborczego. Poza tym nie wolno było obejmować stanowisk urzędniczych w samorządzie wiejskim osobom biednym i inteligencji.

W Wielkim Księstwie Poznańskim najniższą jednostką organizacyjną była wieś zarządzana przez sołtysa, który we wsiach uwłaszczonych był wybierany przez uprawnionych do głosowania mieszkańców, a w nieułaszczonych- przez właścicieli wsi. Potem wybór sołtysa musiał być zatwierdzony przez landrata, czyli urzędnika administrującego powiatem. Na terenie zaboru pruskiego od 1891 roku wieś stanowiła również gminę.

W Galicji, w zaborze austriackim istniały najkorzystniejsze warunki do działania samorządu wiejskiego. Wprowadzono tam w 1784 roku reformy józefińskie, na mocy których w skład samorządu wiejskiego wchodził wójt i przysiężni. Wójt wybierany był spośród trzech kandydatów (zaproponowanych przez mieszkańców) przez właściciela wsi. Później najniższym organem administracyjnym były gminy jednowioskowe. Rada gminy wiejskiej była organem uchwałodawczym i nadzorczym w składzie od 8 do 36 osób.

Trzeba zwrócić uwagę na fakt, że prawa wyborcze w wyborach do samorządu wiejskiego nie były ani powszechne, ani równe. Ponadto nie zawsze gminy w Galicji były w stanie sprostać organizacyjnie czy finansowo zadaniom, które zostały im dane. Wg Andrzeja Piaseckiego, „to właśnie gminy ukształtowały system galicyjskiej samorządności, a pośrednio i cały samorząd II Rzeczypospolitej. Po 1918 roku galicyjscy urzędnicy tworzyli podstawy funkcjonowania wszystkich administracyjnych struktur, głównie na terenie byłego zaboru rosyjskiego”¹⁵.

1.4.1.3. Sołtys w II Rzeczypospolitej

Niepodległość odzyskana przez Polskę w 1918 roku po 123 latach niewoli przyczyniła się budowaniu suwerenności państwowej wyrażającej się pod względem prawno-organizacyjnym procesie tworzenia organów władzy państwowej zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym.

¹⁵ A.K. Piasecki, *Samorząd lokalny i wspólnoty lokalne*, Warszawa, 2009, s. 117.

W owym czasie na terenie Polski funkcjonowały co najmniej cztery systemy samorządowe. Dopiero ustawa scaleniowa z dnia 23 marca 1933 roku doprowadziła do ich ujednolicenia. Na koniec dwudziestolecia międzywojennego- w wyniku podziału administracyjnego- liczba gmin wynosiła 3 195 jednostek, w skład których wchodziły 40 533 gromady¹⁶.

Przepisy (ustanowione w 1933 r.) dot. działania samorządu wiejskiego wyodrębniły jednolity model funkcjonowania sołectwa jako jednostki pomocniczej gminy, który funkcjonuje do dzisiaj. Wiejski samorząd gromadzki był uzupełnieniem samorządu gminnego, gdzie organem wykonawczym był sołtys, a uchwałodawczym zebranie gromadzkie (w gromadach do 200 mieszkańców) lub rada gromadzka (w gromadach liczących ponad 200 mieszkańców). Sołtysa wybierano na trzyletnią kadencję i mógł nim zostać każdy, kto ukończył 30 rok życia, co najmniej od roku posiadał zameldowanie na terenie danej gromady, posiadał prawo wybierania do organów samorządowych oraz władał językiem polskim. Sołtys wybierany był przez radę lub zebranie gromadzkie, mógł dostawać także wynagrodzenie.

W okresie międzywojennym kompetencje sołtysów polegały gł. na:

- przygotowaniu i realizacji budżetu gromadzkiego, prowadzeniu rachunków;
- zarządzaniu majątkiem gromadzkim.

Oprócz finansowej i gospodarczej roli sołtysa, kontrolowanej przez gromadzką komisję rewizyjną, sołtys pełnił również:

- zadania z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego (np. niedopuszczanie do kłótni, bijatyk i pijaństwa, czuwania nad bezpieczeństwem dzieci w okresie prac polowych, współpraca z policją);
- ewidencji i kontroli migracji ludności;
- spraw drogowych;
- spraw zdrowotnych;
- spraw sądowych;
- spraw wojskowych;
- spraw pożarniczych;

¹⁶ A. Gawryszewski, *Ludność Polski w XX wieku*, Warszawa 2005, s. 32.

- opieki społecznej.

1.4.1.4. Sołtys w okresie PRL

Pozycja sołtysa, jako przedstawiciela wsi wybieranego spośród jej mieszkańców, istniała również w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Podstawy prawne samorządu wiejskiego wyznaczało kilka aktów normatywnych w okresie do końca lat sześćdziesiątych XX w. Samorząd wiejski składał się z: sołtysa (organu wykonawczego), zebrania wiejskiego (organu uchwałodawczego), a od połowy lat siedemdziesiątych XX wieku również z rady sołeckiej (organ wspierający sołtysa). Do 1973 roku samorząd wiejski działał w ramach gromad, a potem sołectw, jako jednostek pomocniczych gmin.

Sołtysów wybierano w wyborach jawnych na kadencję, która trwała trzy lata. Kandydat, aby sprawować ten urząd nie mógł być pozbawiony praw wyborczych do rad narodowych oraz musiał mieć ukończone osiemnaście lat. Sołtysom przyznano wynagrodzenie z tytułu inkasa podatków i innych należności finansowych od mieszkańców (wysokość wynagrodzenia zależała od ustalonych wskaźników, liczby mieszkańców i ich zamożności) oraz ochrona prawna.

Sołtysi w okresie PRL pełnili następujące funkcje:

- samorządowe;
- administracyjne;
- organizacyjno-społeczne.

W osobie sołtysa i samorządzie wiejskim w tym okresie historycznym władze lokalne widziały doskonały materiał do realizacji zadań: kulturalno-wychowawczych, społecznych czy produkcyjnych w ramach współpracy ze spółdzielniami, kółkami rolniczymi i in. organizacjami rolniczymi.

1.4.1.5. Uwarunkowania prawno-instytucjonalne funkcji sołtysa po 1989 r.

W Polsce reforma decentralizacyjna z 1990 r.¹⁷ dała gminom liczne uprawnienia. W ramach niej gminy posiadały osobowość prawną i możliwość wykonywania zadań własnych i zleconych, a także posiadały swój majątek. Gminom przysługiwały dochody własne, subwencje, mogły stanowić o prawie miejscowym oraz ustalać wysokość podatków czy zapewnić wybór władz.

W ramach tej reformy, gminom przyznano także możliwość tworzenia organów pomocniczych, takich jak:

- sołectwo;
- osiedle;
- dzielnica itp.

1.4.2. Sołtys - współczesne zadania i obowiązki

Kim jest sołtys definiuje ustawa o samorządzie gminnym. W dokumencie tym możemy przeczytać, że sołtys jest organem wykonawczym sołectwa, jest wybierany w głosowaniu tajnym, bezpośrednim, spośród nieograniczonej liczby kandydatów, przez stałych mieszkańców sołectwa uprawnionych do głosowania oraz przysługuje mu ochrona prawna tak, jak funkcjonariuszom publicznym.¹⁸

Dodatkowo jako „przewodniczący organu wykonawczego jednostki pomocniczej może uczestniczyć w pracach rady gminy na zasadach określonych w statucie gminy, bez prawa udziału w głosowaniu.”¹⁹ Jednym z uprawnień sołtysa jest także fakt, że powinien być informowany (na takich samych zasadach jak radny) o sesjach rady gminy. Oznacza to powiadomienie go o obradach sesji oraz dostarczeniu wszystkich materiałów (w tym projektów uchwał) w tym samym czasie jak radnym.²⁰

¹⁷ A. Piekara, *Spółeczność lokalna i samorząd*, Warszawa, 1986, s. 108.

¹⁸ Art. 36 ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz. U. 1990 Nr 16 poz. 95).

¹⁹ Art. 37a ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz. U. 1990 Nr 16 poz. 95).

²⁰ Tamże.

Do zadań sołtysa, jako organu wykonawczego sołectwa należy:

- wykonywanie uchwał zebrania wiejskiego;
- realizowanie zadań wynikających z uchwał rady gminy jak np.: inkasowanie opłat lokalnych i podatków;
- wykonywanie zadań wynikających z przepisów prawa.

Praca sołtysa to funkcja społeczna- nie przysługuje za nią wynagrodzenie. Sołtys może otrzymywać jedynie wynagrodzenie za pracę inkasenta, zbierając opłaty lokalne czy podatki. Dodatkowo „rada gminy może ustanowić zasady, na jakich przewodniczącemu organu wykonawczego jednostki pomocniczej będzie przysługiwała dieta oraz zwrot kosztów podróży służbowej.”²¹

Najważniejszymi zadaniami sołtysa są:

- zwoływanie, proponowanie porządku obrad oraz przewodniczenie zebraniom wiejskim;
- reprezentowanie sołectwa na wyższych szczeblach samorządu, instytucjach i organizacjach.;
- wykonywanie uchwał zebrania wiejskiego;
- zwoływanie i proponowanie porządku obrad rady sołectkiej oraz przewodniczenie tym posiedzeniom;
- uczestniczenie na zasadach określonych przepisami statutu w sesjach rady gminnej;
- przygotowywaniu corocznych sprawozdań z działalności swojej jak i rady sołectkiej;
- utrzymywanie stałych kontaktów z mieszkańcami sołectwa;
- informowanie urząd/jednostkę pomocy społecznej o osobach do objęcia pomocą społeczną;
- przekazywanie uchwał i protokołów z zebrania wiejskiego do biura rady gminy;
- utrzymywania stałych kontaktów z organami gminy.

²¹ Art. 37b ust. 1. ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 Nr 16 poz. 95).

1.5. Rada sołecka i jej kompetencje

Rada sołecka to organ wspomagający działalność sołtysa w zakresie prowadzenia i załatwiania spraw sołectwa.

Tak samo jak w przypadku sołtysa, członkowie rady sołeckiej wybierani są w głosowaniu tajnym, bezpośrednim, spośród nieograniczonej liczby kandydatów, przez stałych mieszkańców sołectwa uprawnionych do głosowania. Ilość członków reguluje statut sołectwa. W statucie także może być uregulowane częstotliwość posiedzeń rady sołeckiej oraz kto te zebrania zwołuje i im przewodniczy- zazwyczaj jest to sołtys.

Analizując przepisy prawa dojdziemy jednak do wniosku, że nie formułują one na czym to wspomaganie sołtysa miałyby polegać. Jeśli funkcje uchwałodawcze i wykonawcze ustawodawca powierza innym organom, jak również podkreśla, iż rada wspomaga sołtysa, to należy przyjąć, że rada nie ma samoistnych kompetencji, czyli jest organem doradczym i opiniodawczym sołtysa. Z uwagi na to warto przypomnieć postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego²², w którym wyjaśniono, że rada sołecka wspomaga tylko działalność organu wykonawczego jednostki pomocniczej gminy, jakim jest sołectwo, i w żadnym przypadku nie jest organem jednostki pomocniczej gminy wyposażonym w uprawnienia do samodzielnego działania. Z tego też względu rada sołecka nie podejmuje uchwał o skorzystaniu ze środków prawnych przysługujących sołectwu, jako ewentualnej stronie w postępowaniu administracyjnym, jak również nie dysponuje kompetencją do reprezentowania sołectwa na zewnątrz.

Dopiero w roku 2020 zostały nadane większe uprawnienia radzie sołeckiej za sprawą panującej pandemii koronawirusa. Rada sołecka otrzymała kompetencje organu uchwałodawczego, czyli zebrania wiejskiego w sprawie przyznania środków z funduszu sołeckiego. Mówi o tym art. 27. ust. 1 ustawy z dnia 7 października 2020 r. „o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania społeczno-gospodarczym skutkom COVID-19”: „w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie 3 miesięcy po ich odwołaniu, kompetencje zebrania

²² Postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 17 grudnia 2013 r. (sygn. akt I OZ 1192/13); Por. Gołębiowska A., *Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych przez Naczelny Sąd Administracyjny, [w:] Efektywność działania administracji publicznej w Polsce*, (red.) A. Gołębiowska, P.B. Zientarski, Warszawa 2016, s. 35-39.

wiejskiego dotyczące uchwalania wniosku w sprawie przyznania środków z funduszu sołeckiego, [...] wniosku o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu przewidzianych do realizacji w ramach funduszu, [...] może wykonywać rada sołecka na wniosek sołtysa.”²³

Oczywiście z tych uprawnień rada sołecka może skorzystać tylko w tych gminach, w których został uchwalony fundusz sołecki.

1.6. Zebranie wiejskie

Organem uchwałodawczym w sołectwie jest zebranie wiejskie²⁴. Z prawnego punktu widzenia zebranie wiejskie to przede wszystkim: formalne zwołanie zebrania oraz jego cel, czyli rozstrzygnięcie określonej sprawy, a także stałość zamieszkania członków zebrania na obszarze sołectwa. Określenie i zdefiniowanie zebrania wiejskiego jest bardzo istotne, gdyż w przeciwnym wypadku można by uznać za nie każde zgromadzenie mieszkańców wsi (impreza kulturalna czy sportowa).

Do zebrania wiejskiego należą sprawy, które dotyczą sołectwa i mające wpływ na jego strukturę oraz organizację. Tymi sprawami są:

- wybór sołtysa i rady sołeckiej, jak również odwoływanie tych organów;
- rozpatrywanie rocznych sprawozdań z pracy organów sołectwa
- określenie celów wydatkowania środków budżetowych będących w dyspozycji sołectwa;
- decydowania o podejmowaniu czynów społecznych;
- składanie wniosków i uwag dotyczących statutu sołectwa;
- sporządzanie i opiniowanie wniosków w sprawie zbycia składników mienia gminnego, będącego w dyspozycji sołectwa;
- prowadzenie gospodarki mieniem komunalnym powierzonym sołectwu oraz decydowanie o sposobie korzystania z tego mienia.

²³ Art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 7 października 2020 o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania społeczno-gospodarczym skutkom COVID-19 (Dz. U. 2020 poz. 1747).

²⁴ Art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 Nr 16 poz. 95).

ROZDZIAŁ II

ZAGADNIENIA METODOLOGICZNE

2.1. Ankieta, jako narzędzie badawcze

Ankieta, badanie ankietowe, to technika posługująca się narzędziem zwanym kwestionariuszem ankiety, który jest narzędziem pozwalającym gromadzić materiały o charakterze ilościowym, używana w naukach społecznych²⁵. Jest pisemną formą wywiadu, należącą do badań skategoryzowanych, które są ściśle określone przez zasady właściwe dla określonego badania. Stosuje się ją przede wszystkim w celu zebrania dużej liczby informacji o zjawiskach występujących w społeczeństwie przy wykorzystaniu zazwyczaj małych nakładów środków i sił²⁶.

2.1.1. Definicje ankiety

Psycholodzy, socjolodzy i pedagodzy podają różne definicje ankiety.

Wg M. Łobockiego ankieta to arkusz z wydrukowanymi na nim pytaniami i wolnymi miejscami, służącymi na wpisywanie odpowiedzi lub też z gotowymi odpowiedziami, spośród których osoby badane wybierają te, które uważają za stosowne i prawidłowe.

J. Lutyński, uważa, że ankieta to grupa technik standaryzowanych, w których badacz otrzymuje materiały w procesie wzajemnego komunikowania się z innymi osobami odpowiadającymi pisemnie na pytania wymyślone przez niego; wyłącza on ankietera z badań.

Wg S. Nowaka ankieta to kwestionariusz, który został opracowany w taki sposób, że odbywa się całkowicie bez pośrednictwa osoby trzeciej, lub też wtedy, gdy posługujemy się pomocą ankieterów, funkcje ich polegają na możliwie dosłownym przekazywaniu treści pytania w jedną stronę, przy obniżeniu do minimum ich roli w interpretowaniu zarówno pytań jak i odpowiedzi.

²⁵ Źródło: Metody, techniki i narzędzia badawcze- badania ankietowe i wywiad, <http://www.doktoraty.pl/metody-techniki-narzedzia-badawcze-badania-ankietowe-wywiad/> z dnia 22.10. 2020 r.

²⁶ J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1995, s. 130-133.

T. Pilch i T. Bauman, z kolei uważają, że ankieta jest techniką gromadzenia informacji polegającą na wypełnieniu samodzielnie przez badanego specjalnych kwestionariuszy w obecności lub bez obecności ankietera.

L. Sołoma, sądzi, iż ankieta to standaryzowana technika otrzymywania informacji w procesie wzajemnego komunikowania się, w której porozumiewanie odbywa się w formie pisemnej, czyli bez udziału ankietera. Ankieta, to zatem technika o wysokim stopniu „samoczynności”. Rola osób badających sprowadza się jedynie do rozprowadzenia i zebrania kwestionariuszy ankiety, które muszą być tak opracowane, aby respondent mógł je samodzielnie wypełnić.

Z kolei W. Zaczyński, definiuje pojęcie ankiety, jako technikę pośredniego zdobywania informacji poprzez pytania stawiane wybranym osobom za pomocą kwestionariusza²⁷.

Wg mnie najbardziej trafnym opisem definicja ankiety, jako metody badań społecznych jest ten, który opisał pedagog i psycholog Mieczysław Łobocki.

2.1.2. Rodzaje badań ankietowych

Rozróżniamy następujące rodzaje badań ankietowych:

1. ze względu na dostęp do informacji o respondencie:

- jawne (imienne)- ankiety, które mogą wskazać na respondenta poprzez zawarte w nich pytania, np.: dot. wieku, miejsca zamieszkania/urodzenia,
- anonimowe (bezimienne)- bez podpisu osoby ankietowanej, nie posiadają żadnych pytań, które mogłyby ujawnić osobę respondenta. (Takie ankiety cieszą się lepszym zainteresowaniem, ponieważ odpowiadające na nie osoby chętniej i rzetelniej wypowiadają się nawet na pytania drażliwe dot. np.: zarobków czy stanu zdrowia).

2. ze względu na częstotliwość przeprowadzania:

- jednorazowe (sporadyczne)- badające dane zjawisko w danym momencie tylko raz,

²⁷ W. Zaczyński, *Praca badawcza nauczyciela*, Warszawa 1995, s. 146-148.

- okresowe (badania panelowe)- ankiety kilkakrotnie powtarzane wśród tej samej zbiorowości w pewnych odstępach czasu, np. co miesiąc, kwartał, rok.

3. ze względu na sposób przekazywania kwestionariusza ankiety²⁸:

- ankieta pocztowa- kwestionariusze ankiet są bezpośrednio wysyłane do respondentów i zwracane przez nich drogą pocztową, jednak metoda ta mimo, iż zapewnia dużą prywatność dla osób ją wypełniających, to jest coraz rzadziej stosowana ze względu na niski poziom zwrotów wypełnionych arkuszy,
- ankieta dołączona do kupowanych towarów konsumpcyjnych- konsumenci po wypełnieniu ankiety dot. danego towaru stają się jednocześnie respondentami, a następnie odsyłają arkusz na podany adres,
- ankieta prasowa- kwestionariusz opublikowany w czasopiśmie czy prasie codziennej trafia do losowych respondentów, a potem zostaje wypełniony i odesłany do jednostki przeprowadzającej badanie,
- ankieta telefoniczna, telewizyjna, radiowa- ankieta telefoniczna jest techniką występującą na pograniczu wywiadu i ankiety. Tekst zostaje przekazany przez media, a odpowiedzi zwracane są przez respondentów pocztą,
- ankieta internetowa- technika badań społecznych związana z metodą wywiadu kwestionariuszowego (standaryzowanego), spopularyzowana od połowy lat 90-tych XX w., kiedy to upowszechniło się WWW. Kwestionariusz takiej ankiety można umieścić np.: w treści e-maila, w jego załączniku, podać w e-liście tylko odnośnik prowadzący do strony WWW, gdzie zamieszczone jest narzędzie badawcze,
- ankieta rozdawana- forma ankiety bezpośredniej, którą ankieter rozdaje w określonych miejscach np.: na ulicach. Kwestionariusze po wypełnieniu trafiają drogą pocztową do badacza lub składane są do urny pod wskazanymi w arkuszu adresami,
- ankieta audytoryjna- respondenci gromadzeni są w jednym miejscu np. podczas szkolenia, zajęć szkolnych i ich zadanie polega na wypełnieniu kwestionariusza, który później wraca bezpośrednio do ankietera,
- ankieta ogólnodostępna- wydrukowane kwestionariusze zostają wyłożone w miejscach publicznych np.: w kinach, w muzeach czy w galeriach handlowych. Ich zwrot

²⁸ S. Kaczmarczyk, *Badania marketingowe. Metody i techniki*, Warszawa 2003, s.173-183.

następuje odbywa się na adres jednostki prowadzącej badanie lub do urny, która mieści się obok miejsca pobrania arkuszy.

4. ze względu na stopień uczestnictwa ankietera:

- ankiety nadzorowane- audytoryjna (badacz może zmniejszać liczbę błędów poprzez udzielanie wyjaśnień respondentom),
- ankiety nienadzorowane- wszystkie pozostałe typy ankiet, gdzie respondenci nie mogą skorzystać z konsultacji z osobą za nie odpowiedzialną.

2.1.3. Pytania w badaniach ankietowych

Rodzaje pytań w badaniach ankietowych:

- pytania otwarte- pozwalają osobie ankietowanej na swobodę wypowiedzi,
- pytania półotwarte- pozwalają na zaprezentowanie własnej odpowiedzi oprócz tych zaproponowanych wcześniej wariantów dot. danego do pytania,
- pytania zamknięte- rodzaj pytań zaopatrzonych w listę wcześniej przygotowanych odpowiedzi do wyboru, dostarczających ujednoliconych odpowiedzi, które potem są proste w analizie i skracają czas przeprowadzania danych badań²⁹.

Typ pytań zamkniętych:

- dysjunktywny- wybór tylko jednej odpowiedzi,
- koniunktywny- pozwala na wybranie kilku możliwych odpowiedzi,
- alternatywny- pozwala na wybranie jednej odpowiedzi spośród wcześniej określonych, np.: tak/nie.³⁰

Inne typy pytań:

- pytania filtrujące- pytania stosowane w celu wyeliminowania tych osób, których nie dotyczy dane pytanie,

²⁹ W. Dudkiewicz, *Podstawy metodologii badań do pracy magisterskiej i licencjackiej z pedagogiki*, Kielce 2000, s. 85-86.

³⁰ S. Nowak, *Metodologia badań społecznych*, Warszawa 2007, s. 31-36.

- pytania projekcyjne- pytania zadawane są nie wprost, lecz pośrednio, co powoduje, że badany wyrazi swoją opinię,
- pytania kontrolne- pomagają zweryfikować szczerść udzielanych odpowiedzi wśród ankietowanych,
- pytania rangowane- są to pytania, w których respondent zostaje poproszony o ponumerowanie gotowych odpowiedzi wg określonego kryterium np.: od najmniej istotnych dla siebie do najbardziej,
- pytania metryczkowe- obejmują cechy demograficzno-społeczne badanego, dotyczą one: wieku, płci, wykształcenia, stanu cywilnego itd.; zazwyczaj pojawiają się na końcu kwestionariusza³¹.

Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety powinny być:

- konkretne, jasno sformułowane i zrozumiałe dla respondenta,
- krótkie i proste składniowo,
- logicznie poukładane,
- pojedyncze,
- nie sugerujące odpowiedzi,
- materiałem do testowania hipotez badawczych,
- pozbawione podwójnych zaprzeczeń,
- definiujące najważniejsze pojęcia,
- skierowane do odpowiednich osób,
- pozbawione fachowego słownictwa.

2.1.4. Zalety i wady kwestionariuszy

Dobre strony posługiwania się kwestionariuszem ankiety:

- jest szybkim sposobem na zebranie dużej ilości danych dot. badanej zbiorowości, niekoniecznie skupionej w jednym miejscu;
- dzięki standardowemu zestawowi pytań możliwe jest powielanie tego samego kwestionariusza,
- ankieta sprzyja anonimowości,

³¹ C. Franksoft-Nachmias, *Metody badawcze w naukach społecznych*, Poznań 2001, s.268-277.

- ogranicza rolę ankietera.

Niektóre złe strony posługiwania się kwestionariuszem ankiety to:

- wymagają zarówno dużego doświadczenia badawczego, jak też i dobrego przygotowania metodologicznego osoby przeprowadzającej tego typu badania,
- ograniczony kontakt respondenta z ankieterem,
- trudno jest pozyskać 100% zwrot ankiet,
- nie pozwala rzetelnie zweryfikować badanego problemu poprzez ograniczenia, jakie niosą ze sobą zasady budowania „dobrego” kwestionariusza,
- często naraża badacza na brak odpowiedzi ze strony respondenta,
- badany może wcześniej zapoznać się z ankietą i udzielić nieszczerych, nieprawdziwych odpowiedzi³².

2.1.5. Modele kwestionariusza

Wyróżniamy następujące modele kwestionariusza:

- model kontekstowy- wywodzi się z psychologii społecznej i traktuje respondenta, jako istotę społeczną (wrażliwą na sytuację przedstawioną w ankiecie, wchodzącą w interakcje z osobą zadającą pytania, podatną na wpływy społeczne),
- model behawiorystyczny- w modelu tym pytania są traktowane jak bodźce, a odpowiedzi, jako reakcja na pytania,
- model poznawczy- model najbardziej popularny w ostatnich latach, który służy do opisu reakcji respondenta na zadawane w kwestionariuszu pytania. Tutaj człowiek jest traktowany, jako układ przetwarzający informacje, co odbywa się wg trzech etapów: percepcji, rozumienia oraz zapamiętywania i formułowania sądów- zgodnie z tym,

³² Por. L. Sołoma, *Metody i techniki badań socjologicznych*, Olsztyn 2002, s. 82-84.

respondent przechodzi, przez wszystkie trzy etapy, przed udzieleniem odpowiedzi ankieterowi³³.

2.2. Obszar badania

Jak wspomniałem we wstępie pracy, swoje badania opieram na analizie anonimowych ankiet. Badanie zostało wykonane na przełomie stycznia oraz lutego 2019r. wśród mieszkańców gminy Lelis we wszystkich 23 sołectwach. Zebrania wiejskie, podczas których wybierany jest sołtys wsi, charakteryzują się najwyższą frekwencją. Z tego też powodu, aby badanie było jak najbardziej miarodajne wybrałem ten właśnie okres.

W kwestionariuszach były zawarte pytania otwarte, półotwarte oraz zamknięte. W zależności od poruszanego tematu można było wybrać jedną odpowiedź, kilka, lub wskazać spośród wcześniej określonych.

Wszystkie wykresy powstały po analizie 1 216 ankiet wypełnionych przez mieszkańców oraz dodatkowych 23 przez sołtysów.

Gmina Lelis położona jest w północnowschodniej części województwa mazowieckiego, w centralnej części powiatu ostrołęckiego. Ludność gminy Lelis wynosi niespełna 9 700 osób (stali mieszkańcy- dane na styczeń 2020 r.), powierzchnia- 19 709 ha. Odległość gminnej miejscowości Lelis od miasta powiatowego Ostrołęka wynosi 12 km, natomiast od stolicy województwa mazowieckiego- Warszawy- 130 km. Jest to typowa rolnicza gmina, na terenie której prowadzone są gospodarstwa rolne- zorientowane głównie na chów bydła mlecznego.

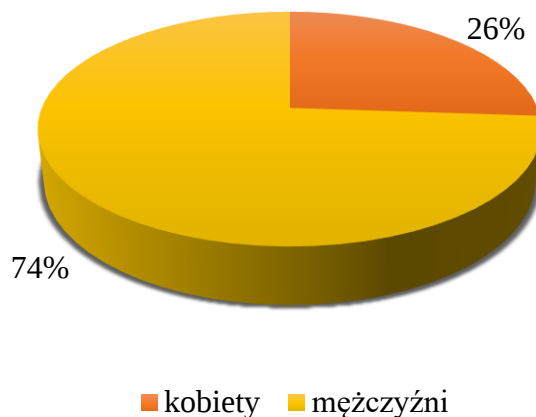
Pod względem administracyjnym w skład gminy wchodzi 22 miejscowości stanowiące 23 sołectwa tj. Aleksandrowo, Białobiel, Dąbrówka, Długi Kąt, Durlasy, Gąski, Gnaty, Gibalka, Kurpiewskie, Lelis, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński- Walery, Łęg Starościński, Łodziska, Nasiadki, Obierwia, Olszewka, Płoszyce, Siemnocha, Szafarnia, Szafarczyka, Szkwa, Szwendrowy Most.

³³ Źródło: P. Bora, E. Marek, Ankieta, https://mfiles.pl/pl/index.php/Ankieta_z_dnia_22.10.2020_r.

2.3. Wyniki ankiet, które wypełnili sołtysi

Na 23 sołtysów gminy Lelis, 6 z nich to panie, a 17 panowie, co oznacza, że kobiety stanowią 26%, zaś mężczyźni 74%.

Wykres 1. Podział ze względu na płeć

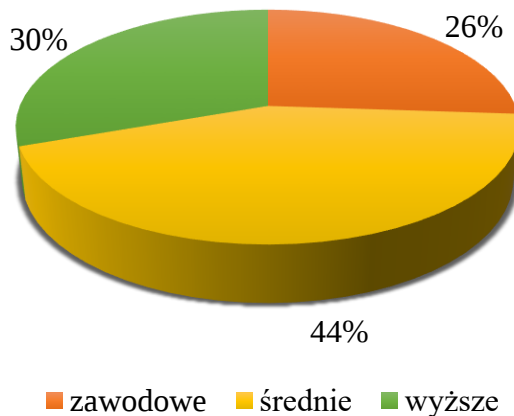

Źródło: badania własne

Średnia wieku to 50 lat, z czego najmłodszy sołtys ma 37, a najstarszy 69 lat. Średnia wieku wśród pań to 47 lat, a panów 52.

Poziom wykształcenia przedstawia poniższy wykres:

Wykres 2. Poziom wykształcenia

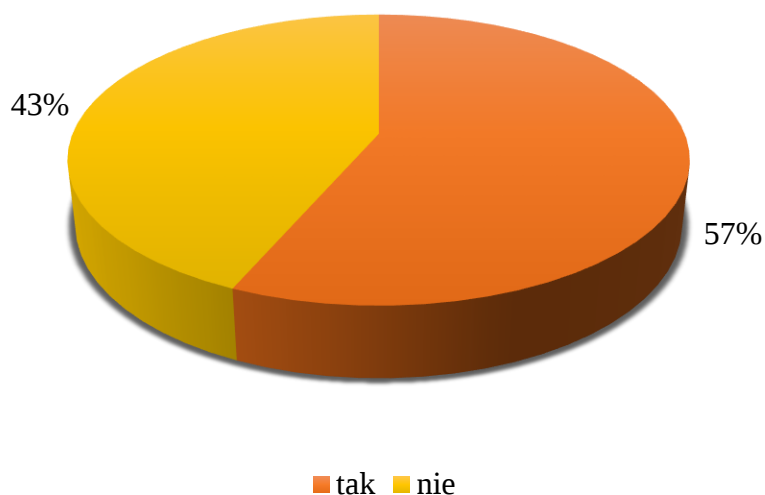

Źródło: badania własne

Czym innym jednak jest wykształcenie, a czymś zupełnie odmiennym- przygotowanie do pełnienia funkcji sołtysa. Po wyborze na to stanowisko, najczęściej nowo wybrani sołtysi, nie otrzymują żadnego przeszkolenia i merytorycznego przygotowania. Tak również było w przypadku gminy Lelis, gdzie sołtysi uzyskali jedynie wsparcie czy pomoc w postaci wytycznych jak wypełniać kwitariusz podatkowy. Dodatkowo, w momencie zbliżających się zebrań wiejskich, dotyczących wydatkowania środków funduszu sołeckiego, przekazane zostały wzory uchwał, protokołów oraz wniosków, jakie po zebraniu sołtys zobligowany jest przekazać do urzędu gminy.

Zapytałem, więc sołtysów w ankiecie, czy kiedykolwiek uczestniczyli w szkoleniu wprowadzającym dla sołtysów. Tylko 13 osób z 23 (57%) potwierdziło uczestnictwo w takim szkoleniu.

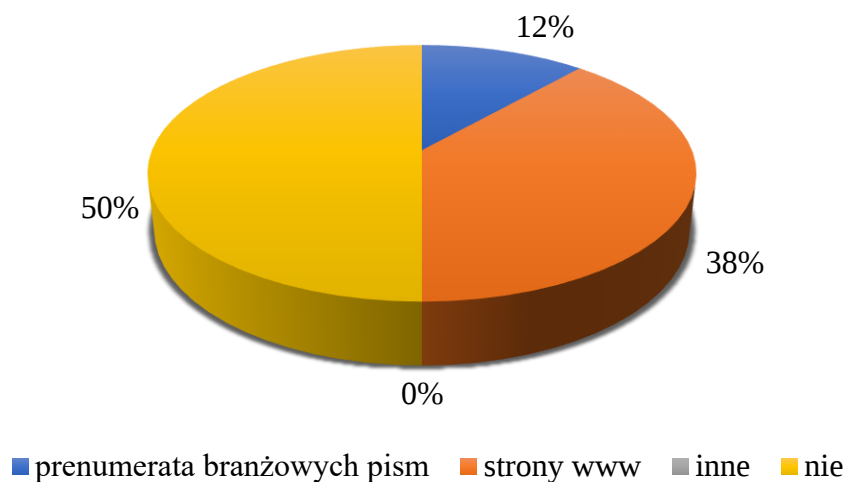
Wykres 3. Uczestnictwo w szkoleniu dla sołtysów

Źródło: badania własne

Zadałem także pytanie: „Czy dodatkowo (we własnym zakresie) zwiększa Pan/i swoje kompetencje jako sołtys/ka? [...]”. 50% respondentów zwiększa swoje kompetencje poprzez prenumeratę branżowych czasopism oraz regularne odwiedzanie stron internetowych dotyczących porad dla liderów wsi. Pozostała połowa nie robi tego w ogóle.

Wykres 4. Zwiększanie kompetencji

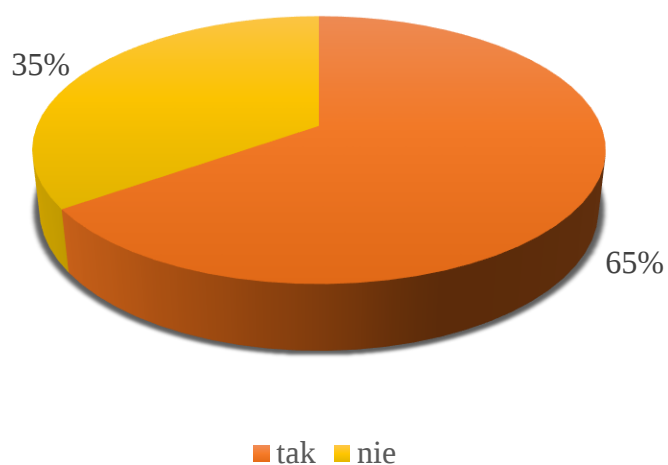

Źródło: badania własne

Podstawowym dokumentem, jaki powinien być w posiadaniu każdego sołtysa jest przede wszystkim statut swojego sołectwa.

Na pytanie: „Czy posiada Pan/i statut swojego sołectwa?” odpowiedź twierdzącą zaznaczyło 65% ankietowanych, a 35% odpowiedziało przecząco.

Wykres 5. Posiadanie statutu sołectwa

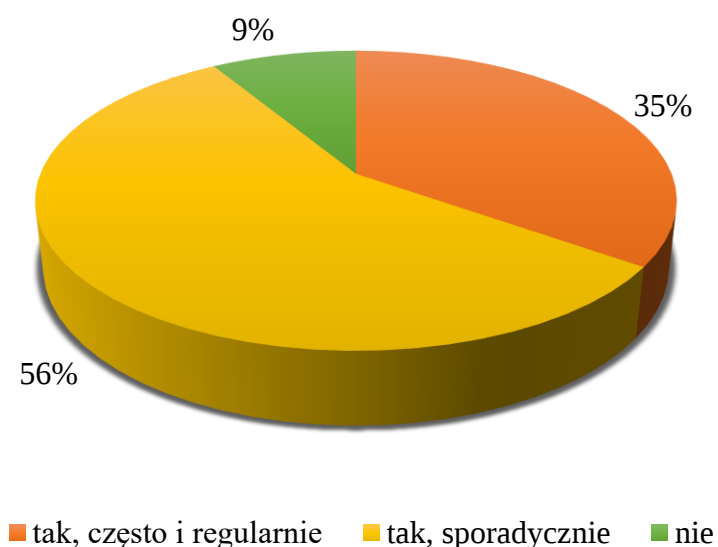

Źródło: badania własne

Sołtys jako pośrednik między mieszkańcami, a urzędem gminy winien mieć zawsze najświeższe informacje dotyczące sołectwa. Powinien także, jednym głosem wraz z radnym ze swojego okręgu, sygnalizować ważne sprawy czy problemy.

Na pytanie: „Czy korzysta Pan/i z informacji zawartych na stronie Biuletynu Informacji Publicznej gminy Lelis?”- 35% ankietowanych odpowiedziało twierdząco, ponadto dowiedziałem się, że korzystają z nich często i regularnie, 56% korzysta, ale sporadycznie. Pozostałe 9% przyznało, że nie korzysta w ogóle.

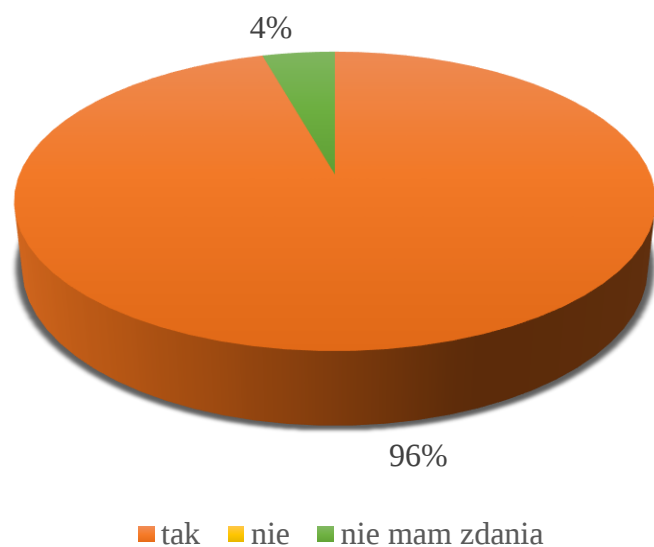
Wykres 6. Korzystanie z informacji zawartych na stronie BIP

Źródło: badania własne

Zadając pytanie: „Czy uważa Pan/i, że ważniejsze zadania lub działania gminy powinny być konsultowane z sołtysami?” zdecydowana większość odpowiedziała, że tak (96%), a tylko jedna osoba stwierdziła, że nie ma zdania na ten temat (4%).

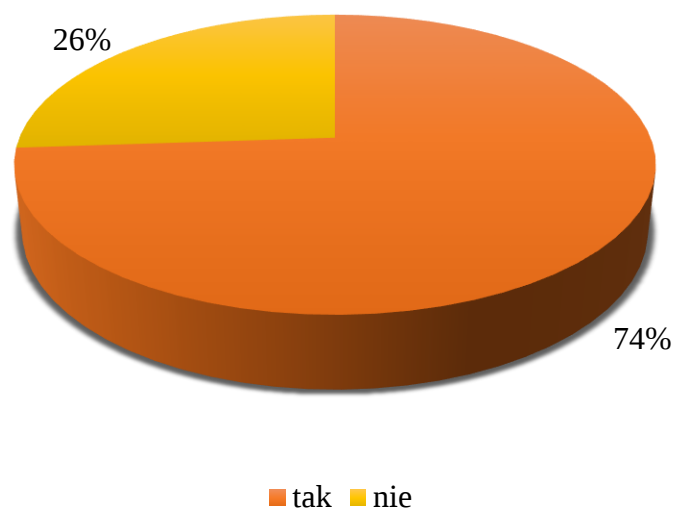
Wykres 7. Konsultowanie działań gminy z sołtysami

Źródło: badania własne

Na kolejne pytanie: „Czy radny z Pana/i okręgu konsultuje swoje decyzje z sołtysem?”- 74% ankietowanych odpowiedziało twierdząco, a 26% zaprzeczyło.

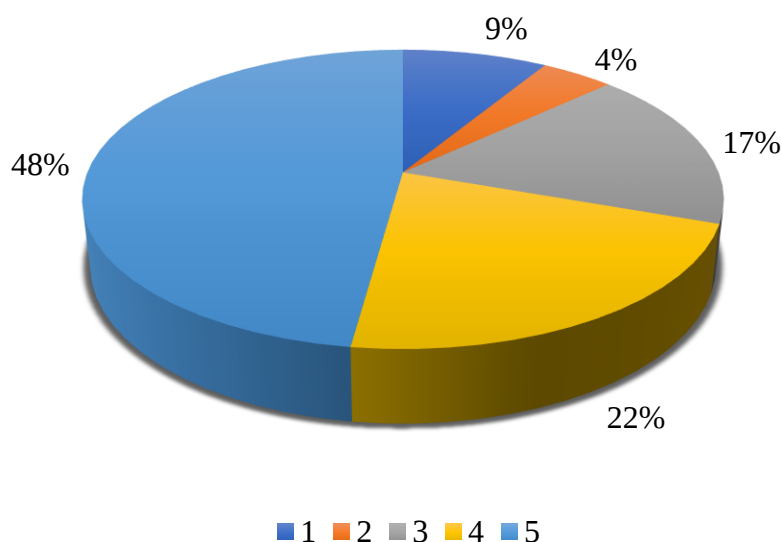
Wykres 8. Konsultowanie decyzji radnego z sołtysem

Źródło: badania własne

Oceniając pomoc radnych gminy w pracy sołtysa- w skali od 1 do 5 (gdzie 1 oznacza najniższą ocenę, a 5 najwyższą)- wyglądała ona następująco: niespełna połowa ankieterowanych (48%) oszacowała pomoc radnych na ocenę 5. 22% oceniło ją na 4, 17% na 3, 4% na 2, a 9% na 1.

Wykres 9. Ocena pomocy radnego w pracy sołtysa

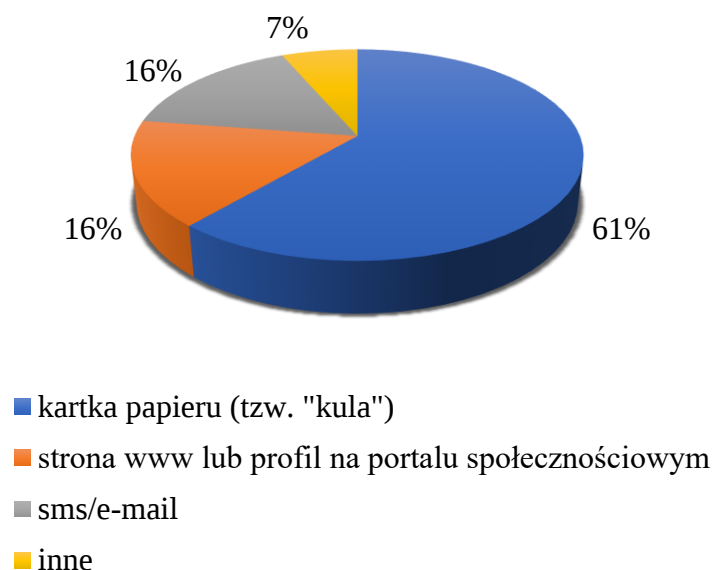

Źródło: badania własne

Bycie sołtysem to nie tylko zdobywanie na bieżąco informacji dotyczących sołectwa, ale także przekazywanie ich dalej mieszkańcom.

W pytaniu- z możliwością zaznaczenia wielu wyborów: „w jaki dodatkowy sposób Pan/i jako sołtys najczęściej informuje mieszkańców o ważnych wydarzeniach, zebraniach, itp., pomijając tablicę ogłoszeń?” sołtysi odpowiedzieli w decydującej większości (61%), że do tego celu wykorzystują informację zapisaną na kartce papieru, która przekazywana jest z domu do domu. Na terenie gminy Lelis, taka informacja, nosi nazwę „kuli”, a w innych rejonach, mówią na nią „okólnik” czy „kurenda”. Na drugim miejscu z taką samą ilością odpowiedzi (16%) uplasowały się: strona www sołectwa i profil na portalu społecznościowym oraz sms/e-mail. Sołtysi, którzy zaznaczyli opcję „inne”- nie wskazali jaki to konkretny sposób dot. przekazywania ważnych treści, informacji.

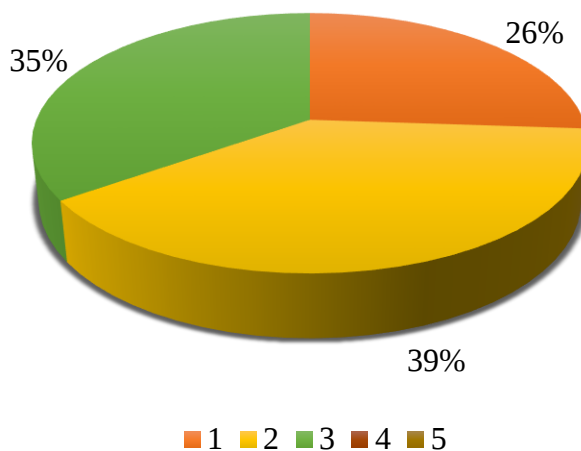
Wykres 10. Sposób informowania o zebraniach, wydarzeniach

Źródło: badania własne

Mając do dyspozycji oceny od 1 do 5 (gdzie 1 oznacza najniższą ocenę, a 5 najwyższą) należało ocenić zaangażowania mieszkańców sołectwa na rzecz wsi (np. podczas czynu społecznego, pomocy sąsiedzkiej, frekwencji na zebraniu). W 39% ankietowani ocenili zaangażowanie na 4, a 35% na 5. Najniższą oceną była 3 i wskazało ją 26% ankietowanych.

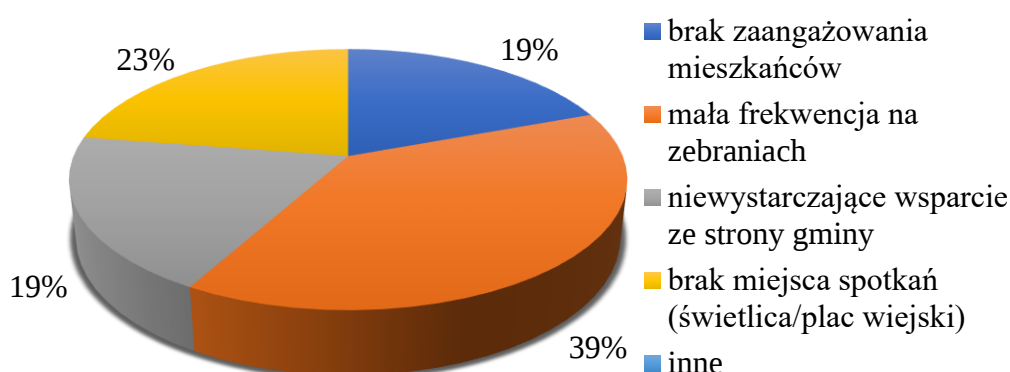
Wykres 11. Zaangażowanie mieszkańców na rzecz sołectwa

Źródło: badania własne

Jakie trudności najczęściej napotyka sołtys podczas pełnionej funkcji? Na to pytanie z możliwością wielokrotnego wyboru, najczęściej padała odpowiedź, że mała frekwencja na zebraniach- 39%. Kolejnymi odpowiedziami były: brak zaangażowania mieszkańców- 23% oraz na równi niewystarczające wsparcie ze strony gminy oraz brak miejsca umożliwiającego integrację lokalnej społeczności (np.: świetlica, plac wiejski)- 19%.

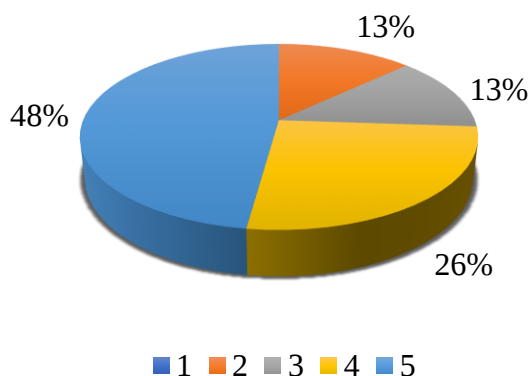
Wykres 12. Najczęściej napotkane trudności w pracy jako sołtys

Źródło: badania własne

Jak natomiast wygląda w opinii sołtysów współpraca z radą sołecką? Mając możliwość ocenienia jej w skali od 1 do 5 (gdzie 1 oznacza najniższą ocenę, a 5 najwyższą) wynik wygląda następująco: 48% oceniło pomoc rady na 5, 26% na 4, a na trzecim miejscu *ex aequo* uplasowały się oceny 3 oraz 2 (po 13%).

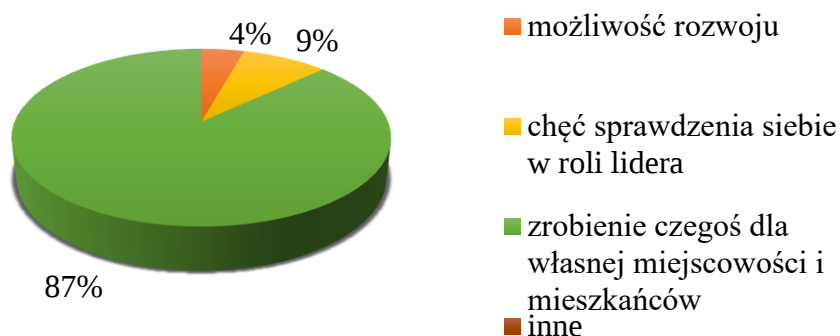
Wykres 13. Ocena współpracy z radą sołecką

Źródło: badania własne

Czym kierowały się osoby wybierając tę społecznikowską funkcję? W zdecydowanej większości (87%) sołtysi odpowiedzieli, że chcieli coś zrobić dla własnej miejscowości i mieszkańców. 9% odpowiedziało, że chciałoby się sprawdzić w roli lidera, a 4% zaznaczyło możliwość własnego rozwoju.

Wykres 14. Powód, dla którego zostałem sołtysem

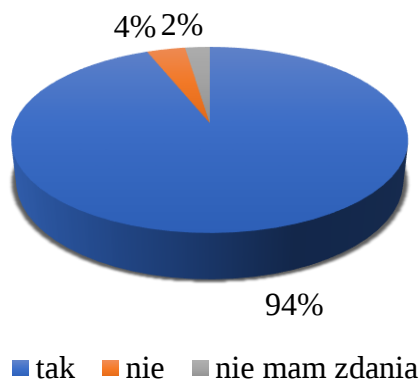

Źródło: badania własne

2.4. Wyniki ankiet, które wypełnili uczestnicy zebrań wiejskich

Jak rolę sołtysa widzą mieszkańcy i jakie mają wobec niego oczekiwania? Na pierwsze pytanie: „Czy Pana/i zdaniem funkcja sołtysa jest w obecnych czasach potrzebna?” odpowiedź twierdzącą zaznaczyło 1 135 osób, czyli 94% ankietowanych. 4% odpowiedziało przecząco, a 2% nie miało zdania.

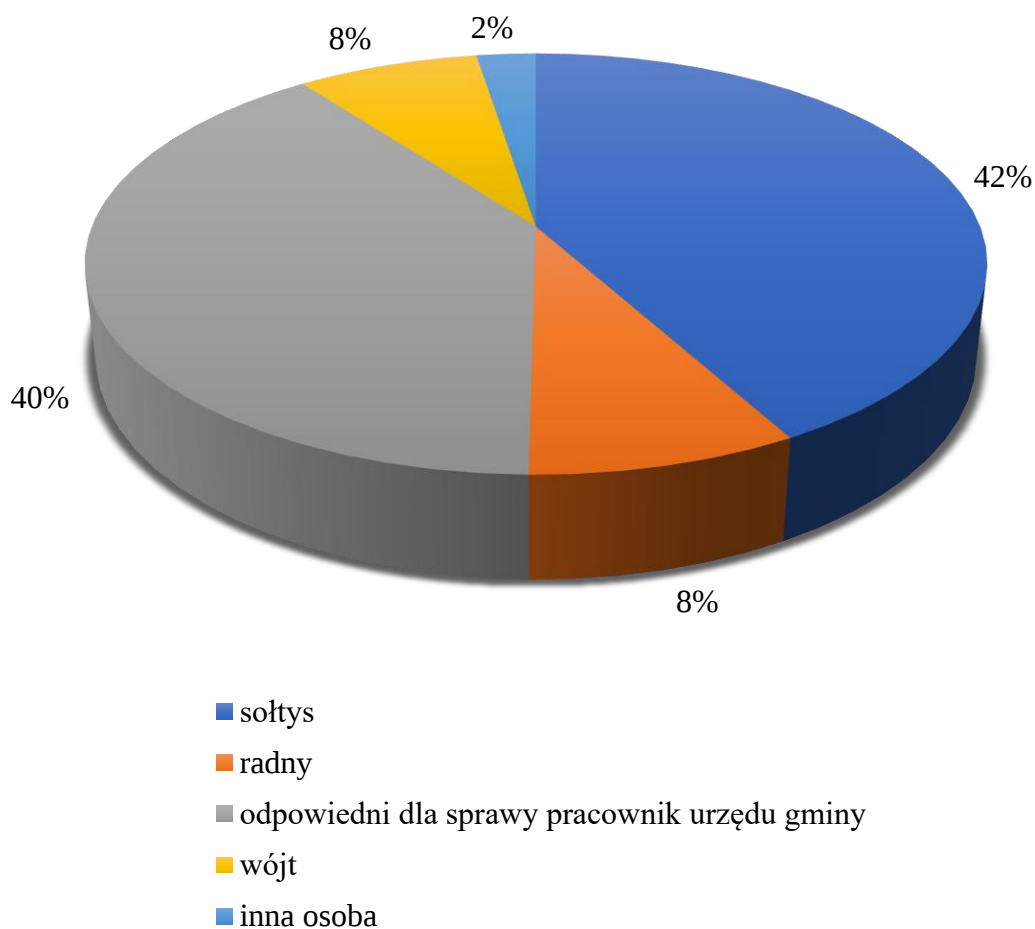
Wykres 15. Czy funkcja sołtysa w obecnych czasach jest potrzebna?

Źródło: badania własne

Kolejne pytanie dotyczyło, do kogo w pierwszej kolejności jako mieszkaniec udajesz się, w celu załatwienia ważnej sprawy. Z badania wynika, że 42% respondentów zaznaczyło sołtysa, jako osobę „pierwszego kontaktu”. Na drugiej pozycji znalazł się pracownik urzędu gminy- 40%. Pozostałe odpowiedzi to: radny oraz wójt (8%), inna osoba (2%).

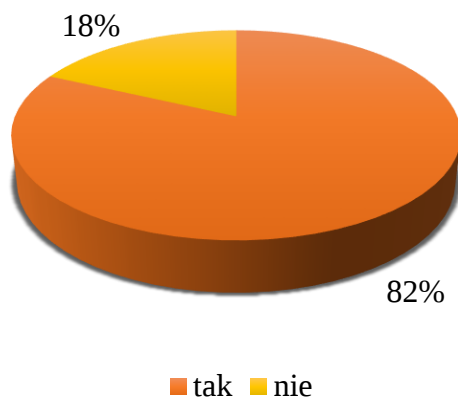
Wykres 16. Osoba „pierwszego kontaktu” do załatwienia ważnej sprawy

Źródło: badania własne

Czy mieszkańcy wiedzą jakie ma uprawnienia sołtys? 82% stwierdziło, że tak, zaś 18% odpowiedziało przecząco.

Wykres 17. Czy wiesz jakie są uprawnienia sołtysa?

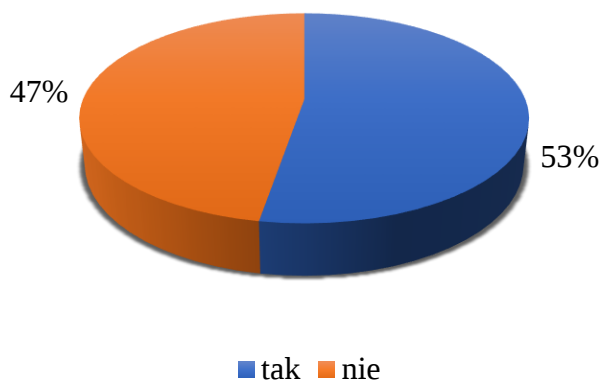

Źródło: badania własne

W kolejnych pytaniach chciałem poznać wiedzę ankietowanych na temat znajomości treści statutu sołectwa oraz gdzie można się z nim zapoznać.

Na pytanie: „Czy zapoznał się Pan/i z treścią statutu swojego sołectwa?” 53% odpowiedziało twierdząco, a 47% przyznało, że nie czytało w ogóle tego dokumentu.

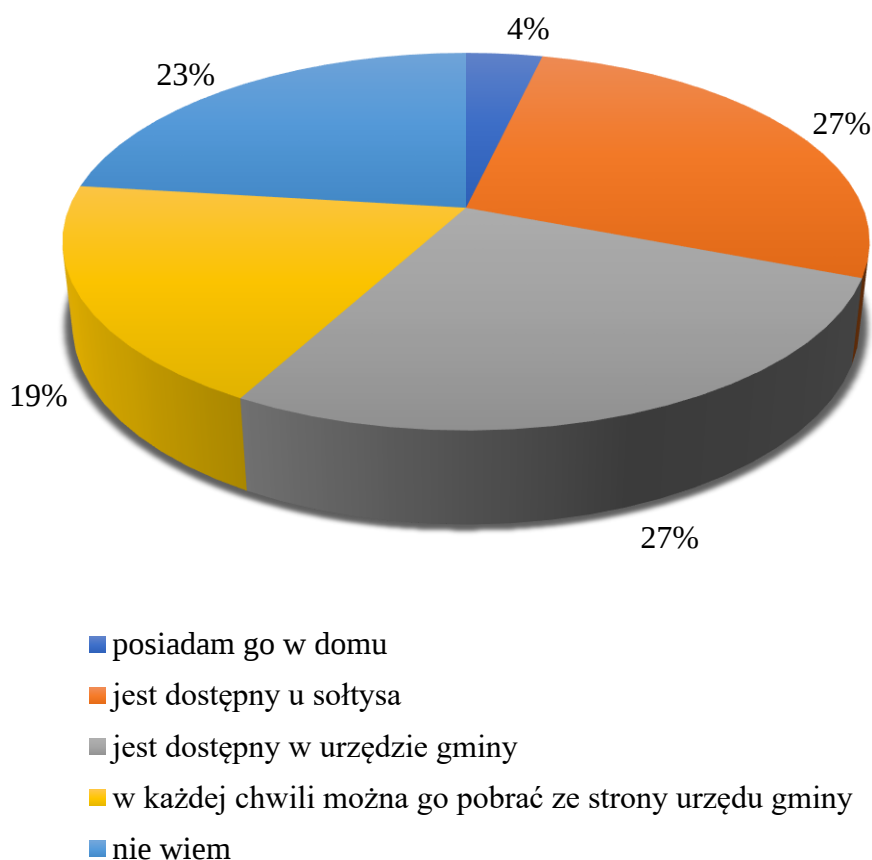
Wykres 18. Czy zapoznałeś się z treścią statutu swojego sołectwa?

Źródło: badania własne

Z kolei na pytanie wielokrotnego wyboru: „gdzie można znaleźć obowiązujący statut Pana/i sołectwa?” najwięcej osób odpowiedziało, że u sołtysa oraz w urzędzie gminy- 27%, 23% respondentów przyznało, że nie wie, gdzie można znaleźć statut, 19%, że w każdej chwili można go pobrać na stronie urzędu gminy, a 4% zadeklarowało, że znajduje się on w domu u sołtysa.

Wykres 19. Gdzie znajduje się obowiązujący statut sołectw?

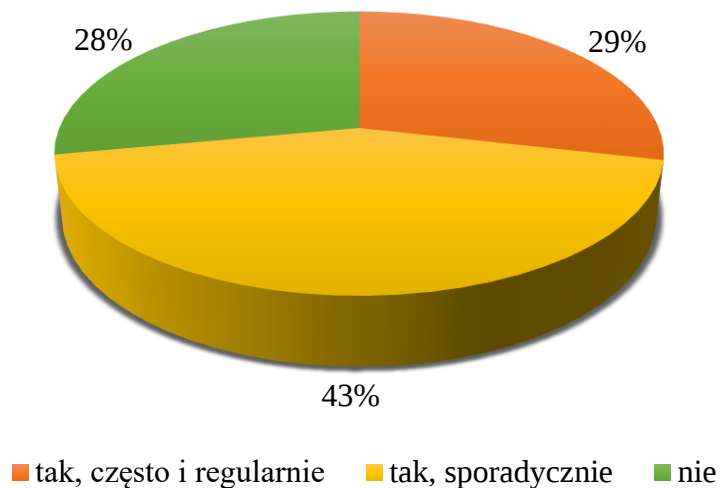

Źródło: badania własne

Czy mieszkańcy prócz zdobywania informacji od sołtysa przeglądają treści, jakie zamieszcza urząd gminy na stronie BIP?

Na pytanie: „Czy korzysta Pan/i z informacji zawartych na stronie Biuletynu Informacji Publicznej swojej gminy?” 43% odpowiedziało, że tak, ale sporadycznie. 29% zadeklarowało o częstym i regularnym korzystaniu, a 28% nie korzysta.

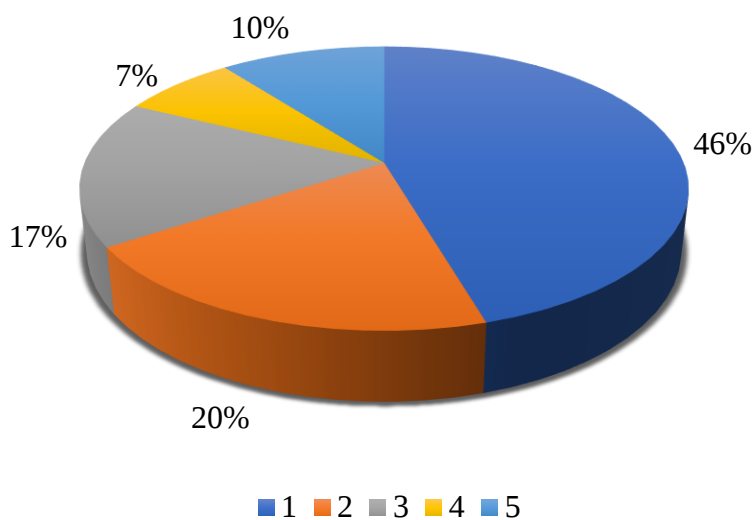
Wykres 20. Czy korzysta Pan/i z informacji zawartych na stronie Biuletynu Informacji Publicznej?

Źródło: badania własne

W kolejnym zadanym przeze mnie pytaniu, mając do dyspozycji ocenę od 1 do 5 (gdzie 1 oznacza najniższą ocenę, a 5 najwyższą) należało ocenić mijającą kadencję sołtysa. 46% bardzo dobrze oceniło pracę sołtysa (na 5), 4 przyznało 20% ankietowanych, 3- 17%, 2- 7%, a najniższą notę, czyli 1 przyznało 10%.

Wykres 21. Ocena mijającej kadencji sołtysa

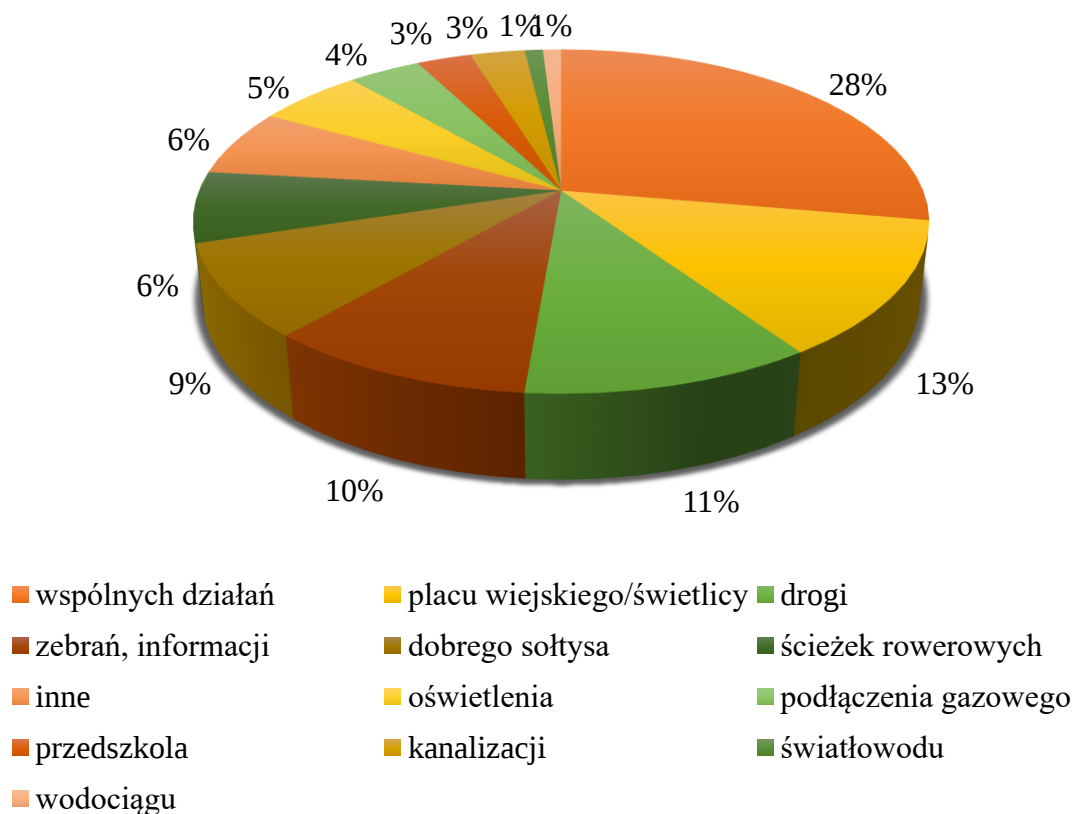

Źródło: badania własne

Analizując jednak te wyniki dla poszczególnych sołectw tylko w 2 z 23 dokonano zmiany sołtysa przyznając mu najniższe oceny. W 4 pomimo dobrej oceny pracy sołtysa, mieszkańcy dokonali jego zmiany. Kolejnych 4 sołtysów, mimo pozytywnej oceny wśród społeczności lokalnej zrezygnowało z kandydowania na następną kadencję.

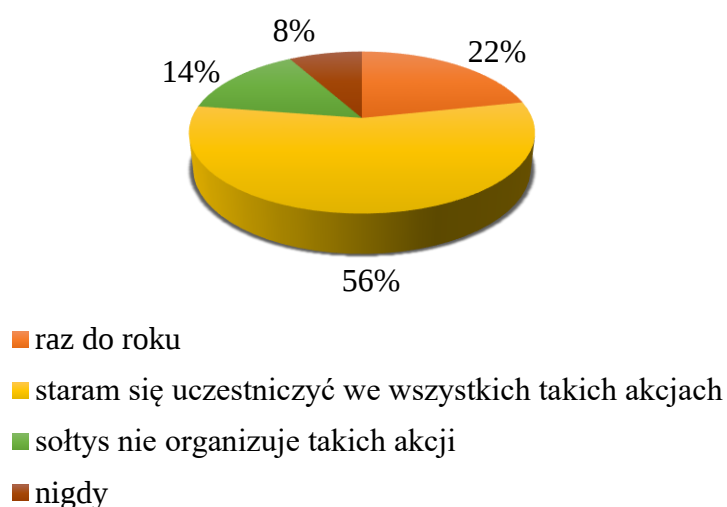
Brak pozytywnej oceny pracy sołtysa mógł być spowodowany niezaspokojeniem potrzeb mieszkańców. Na pytanie: „czego Pana/i zdaniem najbardziej brakuje w sołectwie?” najczęściej wskazywaną odpowiedzią było- wspólnego działania (28%). Ankietowani wskazywali tutaj, zarówno spotkania integracyjne, jak i wspólną pracę na rzecz sołectwa. Druga potrzeba wynika zapewne z pierwszej, a mianowicie 13% respondentów, wskazało brak miejsca do wspólnych spotkań (plac wiejski, świetlica). Trzecią i czwartą potrzebą było: brak dróg (11%) oraz brak informowania o bieżących sprawach (10%). Brak informacji dotyczy też nieprawidłowej komunikacji na płaszczyźnie sołtys-mieszkańcy, jak i rzadkiego organizowania zebrań wiejskich przez sołtysa.

Wykres 22. Czego najbardziej brakuje w sołectwie?

Z kolei na pytanie dotyczące uczestnictwa w czynach społecznych lub akcjach organizowanych przez sołtysa- 56% ankietowanych przyznało, że stara się uczestniczyć we wszystkich takich działaniach, a raz do roku deklaruje swą pomoc 22%. Wg 14% osób biorących udział w ankiecie- sołtys nie organizuje takich akcji, a 8% badanych przyznaje, że w ogóle w nich nie uczestniczy.

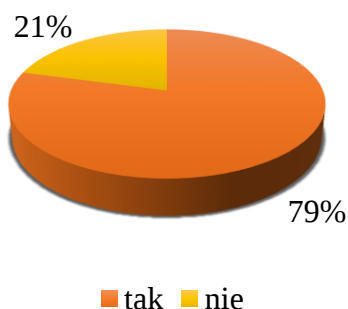
Wykres 23. Uczestnictwo w czynach społecznych

Źródło: badania własne

W ankietach dla mieszkańców dopytywałem również o sposób informowania przez sołtysa o ważnych wydarzeniach czy zebraniach. 79% badanych odpowiedziało twierdząco, a jedynie 21% było z tego faktu niezadowolonych.

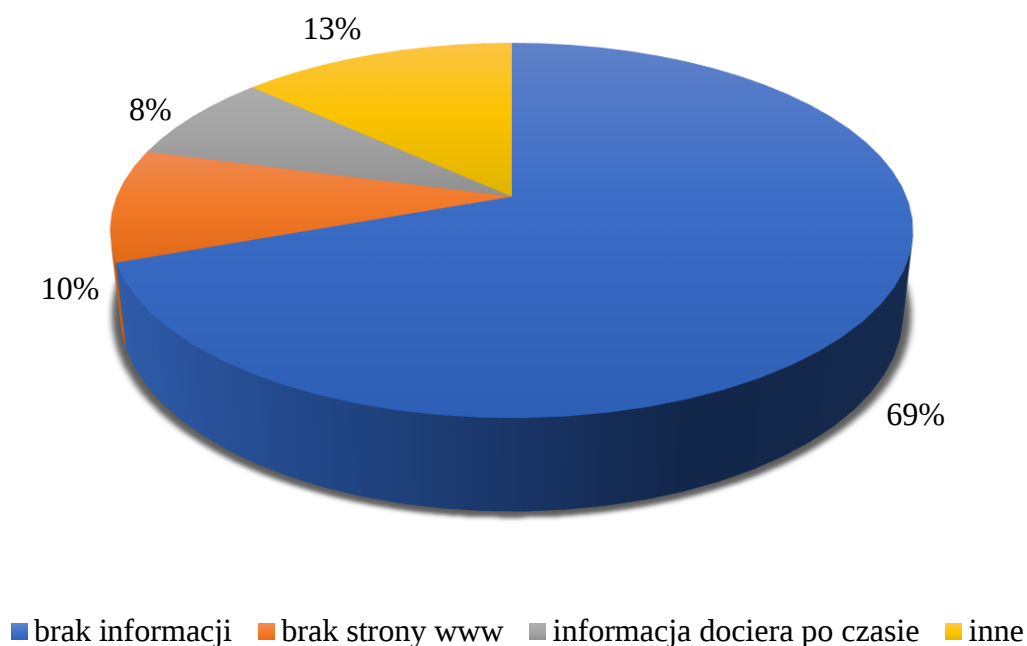
Wykres 24. Czy podoba się sposób informowania mieszkańców o wydarzeniach lub zebraniach na terenie sołectwa?

Źródło: badania własne

Wśród osób, które negatywnie oceniły sposób w jaki sołtys informuje mieszkańców o ważnych wydarzeniach, jako najczęstsze powody wskazano: brak informacji lub podano, że informacja w ogóle do nich nie dotarła (69%), informacja dotarła po czasie (8%), brak strony www czy informowania przez sms (10%), inne (13%).

Wykres 25. Najczęstsze powody niezadowolenia ze sposobu informowania mieszkańców

Źródło: badania własne

Z wykresu 25. wynika, że informacja na linii sołtys-mieszkaniec zawodzi. Czy taka sama relacja zachodzi w drugą stronę i mieszkańcy mają problem skontaktować się z przedstawicielem sołectwa?

Na poniższym rysunku przedstawiam fragment strony Urzędu Gminy Lelis, który przedstawia listę sołtysów wraz z ich danymi kontaktowymi.

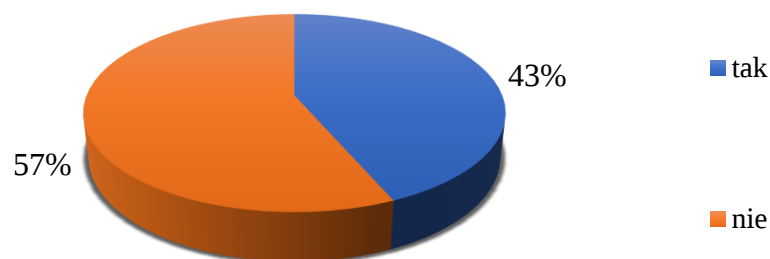
	GMINA LELIS Serwis informacyjny	 STRONA GŁÓWNA Start - Strona główna	 GMINA LELIS Informacje
SOŁECTWA			
Administrator UG Kategoria: SOŁECTWA Opublikowano: 20 czerwiec 2017 Odsłony: 5393			
W gminie Lelis jednostkami pomocniczymi są sołectwa. Jest ich 23 tj.:			
Miejscowość	Sołtys	Telefon	e-mail
1. Białobiel	Tercjak Jerzy	/29/ 766-41-77	-
2. Dąbrówka	Duda Tadeusz	662-135-963	-
3. Długi Kąt	Krystian Monika	603-436-405	-
4. Durlasy	Szczepanek Stanisław	604-501-311	-
5. Gąski	Kaczyńska Sylwia	694-327-771	-
6. Gibalka	Kobrzeńska-Szczubelek Monika	603-211-603	monika.kobrzeńskaszczubelek@vp.pl
7. Gnaty	Brzozowski Andrzej	516-239-948	andrzej.brzozowski@storaenso.com
8. Kurpiewskie	Kurpiewski Wojciech	696-289-621	-
9. Lelis	Pyskło Bogdan	781-995-884	-
10. Łodziska	Domalewska Anna	698-582-864	anna.domalewska@wp.pl
11. Łęg Przedmiejski	Bieńkowski Eugeniusz	609-780-634	-
12. Łęg Starościński	Staśkiewicz Jacek	502-724-815	soltys.legstaroscinski@gmail.com
13. Łęg Starościński - Walery	Czeleń Grzegorz	699-256-638	-
14. Nasiadki	Piersa Krzysztof	606-107-923	-
15. Obierwia	Robert Niedzwiecki	607-084-012	soltysobierwia@gmail.com
16. Olszewka	Sawicki Maciej	604-419-907	sawickimaciej@outlook.com
17. Płoszyce	Puławski Jarosław	665-289-700	-
18. Siemnocha	Budniak Łukasz	793-507-602	budniaklukasz@interia.pl
19. Szafarczyska	Pędzich Waldemar	668-921-401	m.pedzich@o2.pl
20. Szkwa	Lenkowska Anna	662-506-807	solectwoszkwa@o2.pl
21. Szafarnia	Deptuła Józef	695-721-294	-
22. Szwendrowy Most	Mrozek Marianna	665-919-216	-
23. Aleksandrowo	Stepnowski Kamil	606-724-449	soltys@aleksandrowo.pl

Rysunek 1. Wykaz kontaktów sołtysów w gminie Lelis

Źródło: Strona serwisu informacyjnego Urzędu Gminy Lelis www.lelis.pl/index.php/gmina-lelis/solectwa z dnia 20.11.2020r.

Jak wynika z rysunku wszyscy sołtysi podają do publicznej wiadomości swój numer telefonu, a 43% z nich udostępnia także adres e-mail.

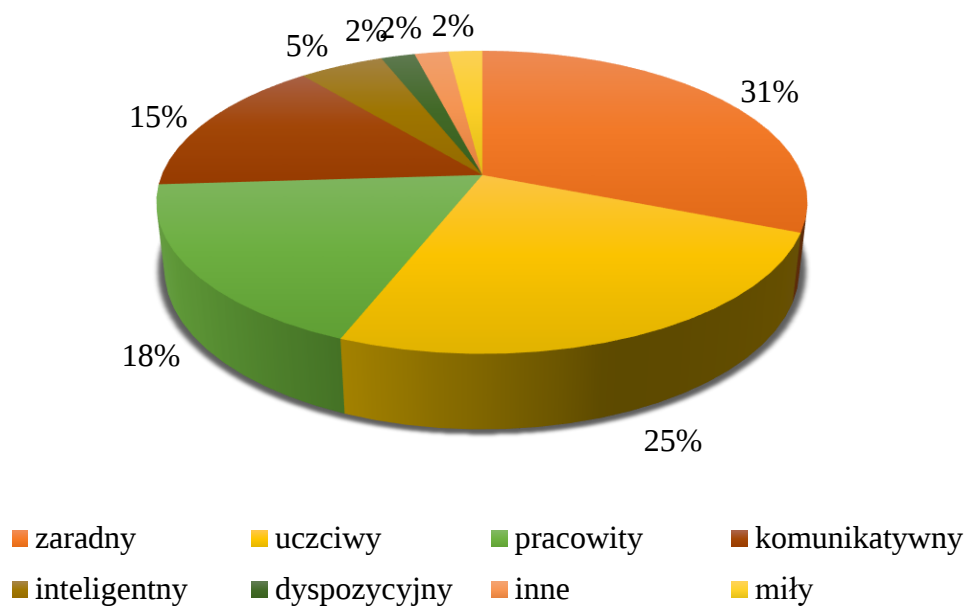
Wykres 26. Czy sołtys udostępnia adres e-mail do kontaktu?

Źródło: badania własne

Jaki zatem powinien być dobry sołtys? Ankietowani mieli za zadanie wymienić minimum trzy cechy dobrego sołtysa. Wg nich najczęstszym użytym słowem jest „uczciwy”, tak wytypowało 240 osób. Następne w kolejności są wymienione takie cechy, jak: komunikatywny- 180 i pracowity- 134 osoby. Grupując słowa bliskoznaczne, które pojawiły się w odpowiedziach otrzymałem: zaradny (31%), uczciwy (25%) oraz pracowity (18%).

Wykres 27. Cechy dobrego sołtysa

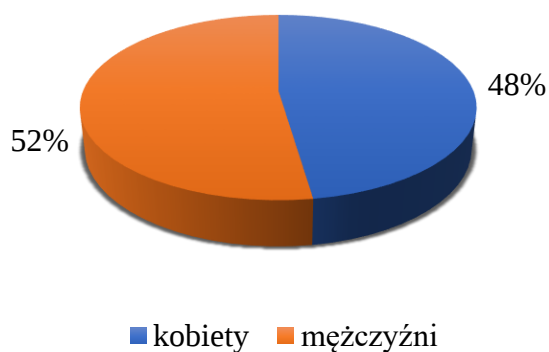

Źródło: badania własne

2.5. Charakterystyka uczestników badania

Różnice procentowe w udziale podczas zebrań wiejskich wśród kobiet i mężczyzn są niewielkie. Otóż panowie stanowili 52% wszystkich zebranych, a panie- 48%.

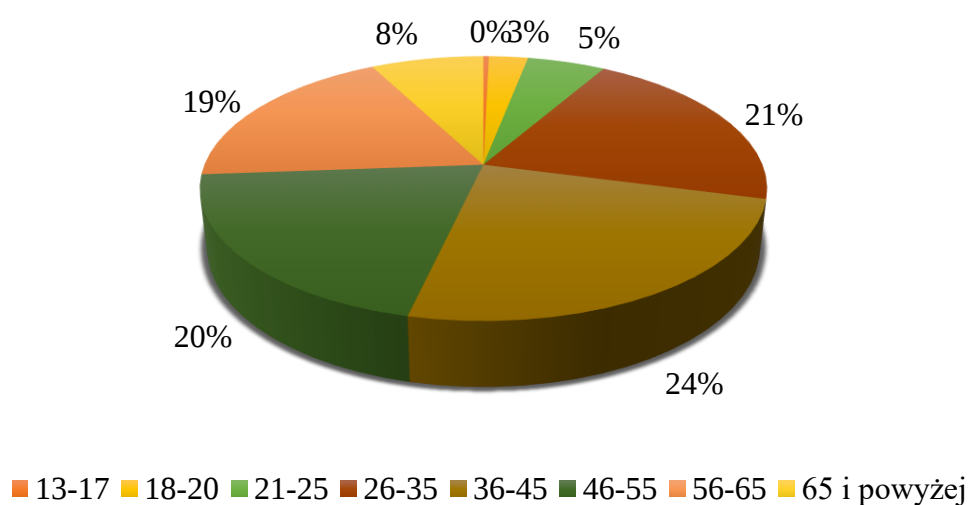
Wykres 28. Płeć respondentów

Źródło: badania własne

Najwięcej uczestników wszystkich zebrań było w wieku 36-45 lat (259 osób), co stanowiło 24% respondentów. Następnie: 26-35- 24%, 46-55- 20%, 56-65- 19%, 65 i powyżej- 8%, 21-25- 5%, 18-20- 3%. W zebraniach wzięły udział 4 osoby niepełnoletnie, co w skali dało niespełna 0,5%.

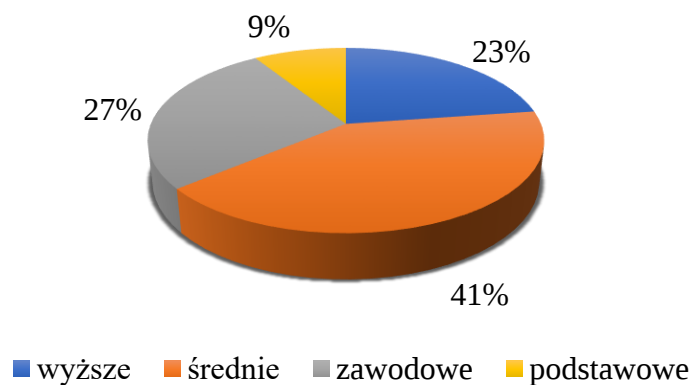
Wykres 29. Wiek respondentów

Źródło: badania własne

Jeśli chodzi o wykształcenie, najczęściej osób posiada średnie (41%), następnie zasadnicze zawodowe (27%), wyższe (23%) oraz podstawowe (9%).

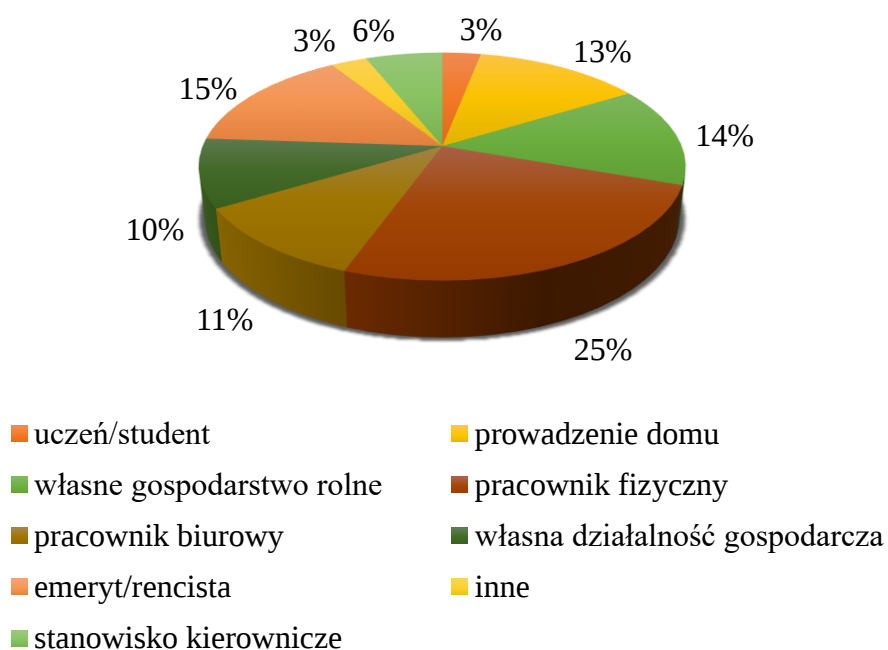
Wykres 30. Wykształcenie respondentów

Źródło: badania własne

Odpowiadając na pytanie odnośnie aktywności zawodowej najczęściej osób zaznaczyło odpowiedzi: pracownik fizyczny (25%), emeryt/rencista (15%) oraz prowadzenie własnego gospodarstwa rolnego (14%).

Wykres 31. Aktywność zawodowa respondentów

Źródło: badania własne

ROZDZIAŁ III

INTERPRETACJA WYNIKÓW W ŚWIECIE BADAŃ WŁASNYCH

Badanie zostało wykonane na przełomie stycznia oraz lutego 2019 roku, podczas zebrani wieskich na terenie całej gminy Lelis. Zebrania te, podczas których wybierany jest sołtys wsi, charakteryzują się najwyższą frekwencją spośród innych, organizowanych w ciągu trwania całej kadencji włodarza wsi. Wg list obecności w zebraniach wzięło udział 27,5% uprawnionych do głosowania mieszkańców gminy Lelis. Odpowiedzi jakie zaznaczyli respondenci dotyczyły mijającej kadencji sołtysów, która przypadała na lata 2015-2019.

3.1. Analiza ankiet, które wypełnili sołtysi

Z przeprowadzonych ankiet wynika, że sołtysi z gminy Lelis, to w większości mężczyźni- 17, kobiet jest 6. W porównaniu do wyborów z 2015 r. wzrosła o 2 osoby ilość pań w roli sołtysa. Odsetek kobiet pełniących tę funkcję z roku na rok jest coraz wyższy. Dzieje się tak za pewne za sprawą tego, że kobiety mają lepsze wyczucie tych potrzeb społeczności lokalnej, które dopiero się pojawiają. A mianowicie: dbanie o estetykę i place zabaw, wspólną przestrzeń czy miejsca dla organizowania życia kulturalnego.

Średnia wieku kobiet i mężczyzn, to odpowiednio 47 i 52 lata (wiek średni).

Badania wykazały, że tylko w 10 sołectwach na 23 nastąpiła zmiana sołtysa, co oznacza, że w pozostałych przypadkach osoba sprawująca tę funkcję została pozytywnie „oceniona”, a jej starania docenione przez mieszkańców.

Sołtysi są na ogół wykształceni, prawie połowa z nich ma wykształcenie średnie, a ponad 30% wyższe, świadczy to o tym, że ludzie na wsiach są bardziej wyedukowani, świadomi i „światowi”, niż to miało miejsce kilkadziesiąt lat temu.

Jednakże na podstawie przeprowadzonych przeze mnie ankiet, okazało się, że sołtysi w żaden sposób nie są przygotowani przez urząd gminy do piastowania swojego urzędu, brak im odpowiedniego przeszkolenia i merytorycznego przygotowania, co w XXI w., w czasach edukacji zdalnej, przeprowadzanych darmowych szkoleń online na przeróżne tematy

jest bardzo niepokojącym zjawiskiem, nie tylko w naszej gminie, ale i w całej Polsce. Dobrze przygotowany sołtys to lepiej działające sołectwo oraz mniejsze obciążenie dla pracowników urzędu gminy: samodzielne przygotowanie protokołów, uchwał z zebrań wiejskich, pisanie wniosków o dotacje, pozyskiwanie grantów. Małym nakładem finansowym, osiągnęłoby się satysfakcjonujące wyniki i w pełni przygotowanego do pracy na rzecz mieszkańców sołtysa, który efektywnie zarządza wsią i umiejętnie prowadzi dialog z gminą czy organizacjami pozarządowymi.

Cieszy fakt, że ponad połowa ankietowanych uczestniczyła w szkoleniu wprowadzającym dla sołtysów. Niestety nie znamy jakości merytorycznej tych szkoleń i nie wiemy czego dokładnie one dotyczyły, ale mimo wszystko to dobry prognostyk. Ponadto, nadzieją napawa też fakt, że 50% respondentów zwiększa swoje kompetencje poprzez prywatną prenumeratę branżowych czasopism oraz systematycznie odwiedza strony internetowe dot. porad dla liderów wsi. Niestety nadal połowa z nich nie podnosi swoich kompetencji w tej dziedzinie.

Statut to najważniejszy dokument, który reguluje wszystkie kwestie sołectwa. Jego posiadanie potwierdziło 65% ankietowanych, ale 35% przyznało, że go nie ma.

Sołtysi korzystają ze strony internetowej Biuletynu Informacji Publicznej, gdzie na bieżąco mogą śledzić niektóre, lecz bardzo istotne sprawy dotyczące gminy. Dodatkowo ok. 75% radnych z ich okręgu konsultuje swoje decyzje właśnie z sołtysem, czyli posiadają aktualne informacje związane ze sprawami dotyczącymi gminy/sołectwa.

Czują się odpowiedzialni za sołectwo, jak i za gminę nie w mniejszym stopniu jak i radni- 22 osoby z 23 uważa, że ważniejsze zadania czy działania gminy powinny być konsultowane z sołtysami.

Z przeprowadzonych badań, jasno wynika, że niespełna 70% sołtysów bardzo dobrze ocenia pomoc radnego w swojej pracy na rzecz wsi. Tylko 3-ech sołtysów z 23 wystawiło ocenę niedostateczną i mierną.

10 na 23 sołtysów informuje swoich mieszkańców o ważnych akcjach, sprawach czy wydarzeniach za pośrednictwem sms-a czy strony www lub też portalu społecznościowego.

Ciągle palmę pierwszeństwa dzierży papierowa „kula”, co odbieram jako ukłon w stronę osób starszych i tych, dla których obsługa komputera jest zbędną czynnością. (Potwierdzeniem tego jest niemal 80% zadowolenia mieszkańców z formy informowania o ważnych sprawach wsi jaką przyjął sołtys).

Mimo małej frekwencji na zebraniach- co wskazali sołtysi, jako najczęściej napotkaną trudność w ich pracy- dobrze oceniają oni zaangażowanie mieszkańców na rzecz sołectwa.

17-u sołtysów wysoko ocenia pomoc rady sołeckiej, żaden sołtys nie wystawił oceny niedostatecznej w odpowiedzi na to pytanie.

Praca sołtysa to funkcja społeczna. Nie przysługuje za nią wynagrodzenie. Dlatego tym bardziej cieszy mnie fakt, że zdecydowana większość (20 z 23 osób) pełni swoją rolę, bo chciała „zrobić coś dla miejscowości i mieszkańców”.

3.2. Analiza ankiet, które wypełnili uczestnicy zebrań wiejskich

Badania przeprowadzone na grupie 1 216 mieszkańców gminy Lelis, wykazały, że zdecydowana większość ankietowanych- 94% uważa, że funkcja sołtysa jest potrzebna w obecnych czasach!

Badania dowiodły też, że to właśnie sołtys cieszy się dużym zaufaniem społecznym wśród lokalnej społeczności- jest osobą, do której udaje się w pierwszej kolejności 42% mieszkańców w celu załatwienia dla siebie ważnej sprawy. Drugą jest urzędnik, a dopiero na trzeciej pozycji uplasował się radny.

Ankietowani w ponad 80% wiedzą jakie uprawnienia posiada sołtys i mimo, że to radny ma wpływ na zmiany w sołectwie/gminie poprzez podejmowanie (lub nie) uchwał, to jednak wybierają włodarza wsi jako osobę do „pierwszego kontaktu”.

Wiąże się to zapewne z faktem, że wszyscy sołtysi udostępniają na stronie urzędu gminy swój numer kontaktowy. W przypadku radnych tylko jeden (z 15) zdecydował się na taki krok.

Ponad połowa mieszkańców zapoznała się ze statutem sołectwa, a drugie tyle także potrafi wskazać, gdzie można się z nim zaznajomić- uzyskałem potwierdzenie, że lokalna społeczność wie jakie uprawnienia ma sołtys.

W tym pytaniu jedna z odpowiedzi to „pułapka”. Na stronie Urzędu Gminy Lelis można odnaleźć tylko jeden statut- sołectwa Aleksandrowo. Na tej podstawie można wysnuć dwie hipotezy: albo respondenci błędnie zaznaczyli taką opcję, ponieważ nie chcieli przyznać, że nie wiedzą, albo urząd nie zamieszcza na stronie takich dokumentów, na które liczyliby mieszkańcy.

Ciekawie także wygląda sprawa z dostępnością statutu u sołtysa. W 8, a więc w przypadku 35% sołectw, sołtys zaprzeczył posiadaniu tego dokumentu w domu. Mieszkańcy jednak tych sołectw wybrali odpowiedź, że statut „jest dostępny u sołtysa”. Taką odpowiedź w 6 sołectwach wybrało od 11% do 37% ankietowanych, jednak w dwóch wartości te wyniosły aż 50% i 64%. Uważam, że w chwili wyboru sołtysa dokument ten powinien być przekazywany mu na własność.

Dobłą ocenę wystawioną przez sołtysów odnośnie zaangażowania mieszkańców na rzecz sołectwa potwierdzają sami mieszkańcy. Ponad 55% ankietowanych stara się aktywnie uczestniczyć w pracach na rzecz wsi, za każdym razem, kiedy są organizowane przez sołtysa, a przynajmniej raz w roku w jego działaniach wspiera go- niespełna 22%.

O ile sposób informowania przyjęty przez sołtysa zadowala ok. 80% ankietowanych, to najczęstszym powodem do niezadowolenia w tej kwestii był brak informacji. Wynika z tego, że mieszkańcy są zadowoleni z „kuli”, ale sołtys powinien bardziej kontrolować czy dotarła ona do wszystkich mieszkańców.

Z przeprowadzonych badań jasno wynika, że najważniejsze cechy, jakie powinien mieć dobry sołtys, to wg mieszkańców: zaradność, uczciwość i pracowitość.

W większości sołectw praca sołtysa jest wysoko oceniona (oceny: 5 i 4, stanowią 66%), niespełna 20% oceniła pracę sołtysa jako mierną i niedostateczną.

W pytaniu czego najbardziej brakuje w sołectwie najwyższą odpowiedź uzyskało „wspólne działanie”. Jak wspomniałem duży procent uczestników zebrania to osoby w sile wieku (w przedziale od 36 do 45 lat, co stanowi 45%). Łącząc te dwie informacje, sołtysi powinni „wykorzystać” ten fakt do zwiększenia działań w sołectwach!

Ponadto, badania wykazały, że mieszkańcy uczestniczący w zebraniach wiejskich to z reguły mężczyźni, prawie 50% wszystkich ankietowanych, a najwięcej z nich posiada średnie wykształcenie- 41%, zawodowe- ok. 30% i wyższe 22%. Są to ludzie, którzy pracują gł. jako pracownicy fizyczni- 25%, są emerytami/rencistami- 15% czy prowadzą własne gospodarstwa rolne- prawie 15%.

Osób w przedziale wiekowym 18-25 jest zaledwie 8%. Przypuszczam, że nie świadczy to o ich niskim zainteresowaniu uczestnictwem w zebraniach wiejskich, a właśnie koniecznością edukacji (szkoła średnia, studia) czy pracy, która zazwyczaj odbywa się w znacznej odległości od miejsca zamieszkania, stąd trudno młodym ludziom być w dwóch miejscach jednocześnie.

ZAKOŃCZENIE

Patrząc na funkcję sołtysa z perspektywy dużego miasta urząd ten może wydawać się mało istotny czy archaiczny.

Sam ustawodawca w ustawie o samorządzie gminnym nie poświęca roli sołtysa zbyt wiele treści. W całym dokumencie słowo „sołtys” jak i „sołectwo” pojawia się cztery razy, „rada sołecka”- trzy, a „zebranie wiejskie”- dwa. Roli tej poświęcone są tylko 4 artykuły, których cała ustawa liczy 103.

Funkcja ta jest jednak bardzo ważna i zdecydowanie różni się od tej sprzed 30 lat, kiedy to ogłoszono w Polsce pierwsze wybory do samorządu terytorialnego.

Zadaniem sołtysa jest kontakt z urzędem i samorządem, aby na bieżąco rozwiązywać problemy, odpowiadać na potrzeby mieszkańców i wpływać na rozwój wsi. Sołtys jest łącznikiem między mieszkańcami, a organami gminy. Zgłasza i sygnalizuje potrzeby i problemy mieszkańców swojej wsi, a także przekazuje decyzje uchwalone w urzędzie. Często zdarza się, że rolę animatora życia społecznego i kulturalnego pełni właśnie sołtys. Takie inicjatywy jak organizacja festynu, koncertu, kina plenerowego czy turnieju sportowego często wychodzą od sołtysa. Jako społecznik potrafi zmotywować mieszkańców do działania. Jednoczy ludzi do pracy na rzecz wsi poprzez wspólne akcje jak np. czyn społeczny. Dobry sołtys to także dobry menedżer. Współpracuje z władzami lokalnymi oraz samorządem, ale stara się także pozyskiwać środki zewnętrzne. Sołtysi często są członkami stowarzyszeń, które to starają się o granty dla wsi. Sami też piszą wnioski i biorą udział w konkursach. W gminach, których funkcjonuje fundusz sołecki dobry lider wsi musi być także dobrym finansistą.

Sołtysi są to zazwyczaj osoby, które chcą coś zmienić i aktywnie działają dla swoich lokalnych mieszkańców, a ich rola nie ogranicza się tylko do rozniesienia decyzji podatkowej i kwartalnego poboru opłaty. Sami w ankietach przyznali, że podjęli się tej roli, bo chcą „zrobić coś dla swojej miejscowości i mieszkańców”.

Podsumowując, współczesny sołtys to obecnie społecznik, lider, animator, menedżer, finansista,, ...multiinstrumentalista³⁴. To osoba, która swoim zachowaniem, postępowaniem i wiedzą jest w stanie wzbudzić szacunek wśród mieszkańców, jest gotowa służyć pomocą, czego nie robi zazwyczaj za pieniądze, tylko z potrzeby serca.

Jak udowodniłem po analizie ankiet sami respondenci wskazali w przytłaczającej większości, że funkcja sołtysa jest potrzebna, i to do niego udają się w pierwszej kolejności gdy chcą załatwić ważną dla siebie sprawę lub rozwiązać problem. Znaczna większość dobrze lub bardzo dobrze ocenia jego pracę na rzecz sołectwa.

Respondenci przyznali, że brakuje im więcej wspólnych działań jak np. czyny społeczne, ale to oznacza, że sołtysi mogą liczyć na wsparcie mieszkańców danej wsi. Lider wsi może liczyć na ich pomoc, tak samo zresztą jak na radę sołecką, która z definicji powinna być „drużyną sołtysa” i wspierać go w każdy możliwy sposób.

Powyższą pracę napisałem jako student Wyższej Szkoły Społeczno-Ekonomicznej w Gdańsku, ale także jako sołtys wsi Aleksandrowo (gm. Lelis), który pełni swój urząd już drugą kadencję (od 2016 r.).

Rysunek 2. Sołtysi gminy Lelis (luty 2019 r.) Fot: Antoni Kustusz, „Wieści Gminne”

³⁴ M. Gontarczyk, D. Mądrał, *Jaki jest współczesny lider wsi?*, „Mazowsze serce Polski” 2020, nr 2 (25), str. 8.

Bibliografia

A. Wydawnictwa zwarte:

1. Augustyniak M., *Jednostki pomocnicze gminy*, Warszawa 2010.
2. Dudkiewicz W., *Podstawy metodologii badań do pracy magisterskiej i licencjackiej z pedagogiki*, Kielce 2000.
3. Franksoft-Nachmias C., *Metody badawcze w naukach społecznych*, Poznań 2001, s.268-277.
4. Gawryszewski A., *Ludność Polski w XX wieku*, Warszawa 2005.
5. Gołębiowska A., *Istota samorządu terytorialnego w świetle postanowień Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.*, [w:] *Administracja publiczna- uwarunkowania prawne, organizacyjne i społeczne*, (red.) A. Gołębiowska, Powszechne Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa, 2, 2015, https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/k9/agenda/seminaria/2017/170131_soltysi/solectwo_studium.pdf z dnia 22.10. 2020 r.
6. Gołębiowska A., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej a samorząd terytorialny* [w:] *Funkcjonowanie samorządu terytorialnego- uwarunkowania prawne i społeczne*, (red.) A. Gołębiowska, P.B. Zientarski, Kancelaria Senatu, Warszawa 2016.
7. Gołębiowska A., *Rozstrzygnięcia nadzorcze i kontrolne wojewody oraz orzecznictwo sądów administracyjnych a stosowanie prawa przez jednostki samorządu terytorialnego* [w:] *Instytucje kontroli i nadzoru w działaniach organów władzy publicznej w Polsce*, (red.) A. Gołębiowska, M. Woch, P.B. Zientarski, Warszawa 2016.
8. Gołębiowska A., *Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych przez Naczelny Sąd Administracyjny*, [w:] *Efektywność działania administracji publicznej w Polsce*, (red.) A. Gołębiowska, P.B. Zientarski, Warszawa 2016.
9. Gołębiowska A., Zientarski P. B., (red.), *„Sołectwo- studium prawnoustrojowe”*, Warszawa, 2017.

10. Jyż G., Pławewski Z., Szewc A., *Samorząd gminny. Komentarz*. Warszawa 2005.
11. Kaczmarczyk S., *Badania marketingowe. Metody i techniki*, Warszawa 2003.
12. Matysiak I., *Młodzi i wykształceni w procesie przemian polskiej wsi*, Warszawa, 2019.
13. Nowak S., *Metodologia badań społecznych*, Warszawa 2007.
14. Piasecki A. K., *Samorząd lokalny i wspólnoty lokalne*, Warszawa 2009.
15. Piekara A., *Spółeczność lokalna i samorząd*, Warszawa 1986.
16. Ptak A., *Sołectwa w lokalnym systemie władzy*, Warszawa 2015.
17. Sołoma L., *Metody i techniki badań socjologicznych*, Olsztyn 2002.
18. Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1995.
19. Trykozko R., *Model uprawnień jednostki pomocniczej w procesach planowania i wykonywania budżetu gminy*, Warszawa 2014.
20. Waniewska M., *Instytucja sołtysa w okresie samorządu stanowego w Polsce. Aspekty społeczno-prawne*, Lublin 2006.
21. Zaczynski W., *Praca badawcza nauczyciela*, Warszawa 1995.

B. Artykuły w wydawnictwach zwartych:

1. *Organizacja państwa* [w:] „Mały Rocznik Statystyczny Polski 2012”, Warszawa, Główny Urząd Statystyczny.
2. *Organizacja państwa* [w:] „Mały Rocznik Statystyczny Polski 2020”, Warszawa, Główny Urząd Statystyczny.

C. Artykuły w wydawnictwach ciągłych:

1. Gontarczyk M., Mądral D., *Jaki jest współczesny lider wsi?*, „Mazowsze serce Polski” 2020, nr 2 (25).
2. Gołębiowska A., *Local government in the Constitution of Republic of Poland of 1997*, „Ius Novum” 2, 2015.
3. Bunda M., *Dlaczego wieś glosuje na Andrzeja Dudę?*, „Polityka”, 2020, nr 35 (3276).
4. Ptak A., *Lokalna społeczność w procesie tworzenia funduszu sołectkiego*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 1, 2015.

D. Wykaz wykorzystanych aktów prawnych:

1. *Ustawa z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym* (Dz. U. 1990 Nr 16 poz. 95).
2. *Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 o samorządzie gminnym* (Dz. U. 2009 Nr 157 poz. 1240).
3. *Ustawa z dnia 7 października 2020 o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania społeczno-gospodarczym skutkom COVID-19* (Dz. U. 2020 poz. 1747).
4. *Komentarz do art. 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz.U.01.142.1591).
5. Postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 17 grudnia 2013 r. (sygn. akt I OZ 1192/13).

E. Netografia:

1. Bora P., Marek E., Ankieta, <https://mfiles.pl/pl/index.php/Ankieta> z dnia 22.10. 2020 r.
2. Czym zajmuje się sołectwo w gminie?, <https://www.infor.pl/prawo/gmina/abc-gminy/281895,Czym-zajmuje-sie-solectwo-w-gminie.html> z dnia 22.10. 2020 r.
3. Gołębiowska A., Zientarski P. B., (red.), „*Sołectwo- studium prawnoustrojowe*”, Warszawa: Kancelaria Senatu, 2017, https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/k9/agenda/seminaria/2017/170131_soltysi/solectwo_studium.pdf z dnia 22.10. 2020 r.
4. Jałgos-Dębska G., Baska S., Tworek K. Piwowarski J. i in., „Nieporadnik sołtysa”, Wiązownica-Kolonia 2016, <https://witrynawiejska.org.pl/data/NIEPORADNIK%20SOLTYSA.pdf> z dnia 22.10. 2020 r.
5. Jakie zadania i obowiązki wypełnia sołtys?, https://samorzad.infor.pl/temat_dnia/386918,Jakie-zadania-i-obowiazki-wypelnia-soltys.html z dnia 22.10. 2020 r.
6. Konferencja „Kierunki zmian statusu prawnego sołectwa”, 31.01.2017, <https://www.senat.gov.pl/aktualnoscilista/art,9410,konferencja-kierunki-zmian-statusu-prawnego-solectwa.html> z dnia 22.10. 2020 r.

7. Konkurs „Gazety Soleckiej” Soltys Roku [w:] „Gazeta Solecka online” z dnia 22.10. 2020 r.
8. Metody, techniki i narzędzia badawcze- badania ankietowe i wywiad, <http://www.doktoraty.pl/metody-techniki-narzedzia-badawcze-badania-ankietowe-wywiad/> z dnia 22.10. 2020 r.
9. Organizacja państwa, „Mały Rocznik Statystyczny Polski 2019”, Warszawa, Główny Urząd Statystyczny, <https://pl.wikipedia.org/wiki/So%C5%82ectwo> z dnia 22.10. 2020 r.
10. *Solectwo*, <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/solectwo;5498893.html> z dnia 22.10. 2020 r.
11. „*Solectwo- studium prawnoustrojowe*”, (red.) A. Gołębiowska, P. B., Zientarski, Warszawa: Kancelaria Senatu, 2017, https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/k9/agenda/seminaria/2017/170131_soltysi/solectwo_studium.pdf z dnia 22.10. 2020 r.
12. *Soltys*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/so%C5%82tys.html> z dnia 22.10. 2020 r.
13. *Soltys*, <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/soltys;5498895.html> z dnia 22.10. 2020 r.
14. *Soltys*, <https://pl.wikipedia.org/wiki/So%C5%82tys> z dnia 22.10. 2020 r.
15. Statut, [w:] *Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/statut.html> z dnia 22.10. 2020 r.

Lista wykresów i rysunków

Wykres 1. Podział ze względu na płeć	28
Wykres 2. Poziom wykształcenia.....	28
Wykres 3. Uczestnictwo w szkoleniu dla sołtysów	29
Wykres 4. Zwiększanie kompetencji	30
Wykres 5. Posiadanie statutu sołectwa	30
Wykres 6. Korzystanie z informacji zawartych na stronie BIP	31
Wykres 7. Konsultowanie działań gminy z sołtysami	32
Wykres 8. Konsultowanie decyzji radnego z sołtysem.....	32
Wykres 9. Ocena pomocy radnego w pracy sołtysa.....	33
Wykres 10. Sposób informowania o zebraniach, wydarzeniach.....	34
Wykres 11. Zaangażowanie mieszkańców na rzecz sołectwa	34
Wykres 12. Najczęściej napotkane trudności w pracy jako sołtys.....	35
Wykres 13. Ocena współpracy z radą sołecką	35
Wykres 14. Powód, dla którego zostałem sołtysem.....	36
Wykres 15. Czy funkcja sołtysa w obecnych czasach jest potrzebna?	36
Wykres 16. Osoba „pierwszego kontaktu” do załatwienia ważnej sprawy	37
Wykres 17. Czy wiesz jakie są uprawnienia sołtysa?	38
Wykres 18. Czy zapoznałeś się z treścią statutu swojego sołectwa?	38
Wykres 19. Gdzie znajduje się obowiązujący statut sołectwa?	39
Wykres 20. Czy korzysta Pan/i z informacji zawartych na stronie Biuletynu Informacji Publicznej?	40
Wykres 21. Ocena mijającej kadencji sołtysa.....	40
Wykres 22. Czego najbardziej brakuje w sołectwie?.....	41
Wykres 23. Uczestnictwo w czynach społecznych	42
Wykres 24. Czy podoba się sposób informowania mieszkańców o wydarzeniach lub zebraniach na terenie sołectwa?	42
Wykres 25. Najczęstsze powody niezadowolenia ze sposobu informowania mieszkańców ...	43
Wykres 26. Czy sołtys udostępnia adres e-mail do kontaktu?.....	45
Wykres 27. Cechy dobrego sołtysa	45
Wykres 28. Płeć respondentów	46
Wykres 29. Wiek respondentów	46
Wykres 30. Wykształcenie respondentów	47
Wykres 31. Aktywność zawodowa respondentów	47
 Rysunek 1. Wykaz kontaktów sołtysów w gminie Lelis	44
Rysunek 2. Sołtysi gminy Lelis (luty 2019 r.) Fot: Antoni Kustusz, „Wieści Gminne”	54

Wykaz załączników
Kwestionariusz dla sołtysa

Ankieta dla sołtysa. *Ankieta w pełni anonimowa. Dane uzyskane w ten sposób zostaną wykorzystane do napisania pracy nt. znaczenia roli sołtysa we współczesnym świecie. Odpowiedzi są jednokrotnego wyboru, chyba, że napisano inaczej.*

1. Czy kiedykolwiek uczestniczył/a Pan/i w szkoleniu wprowadzającym dla sołtysów?
 - a. tak
 - b. nie

2. Czy dodatkowo (we własnym zakresie) zwiększa Pan/i swoje kompetencje jako sołtys/ka poprzez: **(wielokrotny wybór)**
 - a. prenumeratę branżowych czasopism
(jakie?).....
 - b. regularne odwiedzanie stron www z poradami dla liderów wsi
(jakie?).....
 - c. inne (jakie?).....
 - d. nie

3. W jakim stopniu rada sołecka pomaga Panu/i w pracy sołtysa w skali od 1 do 5
(gdzie 1 oznacza najniższą ocenę, a 5 najwyższą):

1 2 3 4 5

4. Czy uważa Pan/i, że ważniejsze zadania lub działania gminy powinny być konsultowane z sołtysami?
 - a. tak
 - b. nie
 - c. nie mam zdania

5. Czy radny z Pana/i okręgu konsultuje swoje decyzje z sołtysem?
- a. tak
 - b. nie
6. jakim stopniu radni z rady gminy pomagają w pracy sołtysa w skali od 1 do 5
(gdzie 1 oznacza najniższą ocenę, a 5 najwyższą):

1 2 3 4 5

7. Czy korzysta Pan/i z informacji zawartych na stronie Biuletynu Informacji Publicznej swojej gminy?
- a. tak, często i regularnie
 - b. tak, sporadycznie
 - c. nie korzystam
8. W jaki dodatkowy sposób Pan/i jako sołtys najczęściej informuje mieszkańców o ważnych wydarzeniach, zebraniach, etc. pomijając tablicę ogłoszeń?
(wielokrotny wybór)
- a. informacja na kartce papieru przekazywana z domu do domu (tzw. kula, okólnik, kurenda);
 - b. strona www sołectwa lub profil na portalu społecznościowym;
 - c. sms / email;
 - d. inne (jakie?)

9. Jak ocenia Pan/i zaangażowanie mieszkańców rzecz sołectwa (czynny społeczne, pomoc sąsiedzka, frekwencja na zebraniach, etc.) w skali od 1 do 5?
(gdzie 1 oznacza najniższą ocenę, a 5 najwyższą):

1 2 3 4 5

10. Jakie trudności najczęściej napotyka Pan/i w pracy jako sołtys?

(wielokrotny wybór – maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a. brak zaangażowania mieszkańców
- b. mała frekwencja na zebraniach
- c. niewystarczające wsparcie ze strony gminy
- d. brak miejsca spotkań (świetlica / plac wiejski)
- e. inne

11. Dlaczego podjąłeś/aś się roli sołtysa/ki:

- a. możliwość rozwoju
- b. chęć sprawdzenia siebie w roli lidera
- c. zrobienie czegoś dla własnej miejscowości i mieszkańców
- d. inne

12. Czy posiada Pan/i statut swojego sołectwa?

- a. tak
- b. nie

13. Informacja o respondencie:

Wiek		
Płeć	Kobieta	
	Mężczyzna	
Wykształcenie	Podstawowe	
	Średnie	
	Zasadnicze zawodowe	
	Wyższe	

Kwestionariusz dla uczestnika zebrania

Ankieta dla mieszkańców/uczestników zebrania.

Ankieta w pełni anonimowa. Dane uzyskane w ten sposób zostaną wykorzystane do napisania pracy nt. znaczenia roli sołtysa we współczesnym świecie.

Odpowiedzi są jednokrotnego wyboru, chyba, że napisano inaczej.

1. Czy Pana/i zdaniem funkcja sołtysa jest w obecnych czasach potrzebna?

- a. tak
- b. nie
- c. nie mam zdania

2. Wymień cechy dobrego sołtysa (minimum 3):

.....

.....

.....

3. Czy wie Pan/i jakie są uprawnienia sołtysa?

- a. tak
- b. nie

4. W jakim stopniu ocenia Pan/i mijającą kadencję sołtysa w skali od 1 do 5
(gdzie 1 oznacza najniższą ocenę, a 5 najwyższą):

1 2 3 4 5

5. Czy podoba się Panu/i sposób informowania mieszkańców o wydarzeniach lub zebraniach na terenie sołectwa?
- a. tak
 - b. nie (dlaczego?)
.....
.....
.....
6. Gdzie można znaleźć obowiązujący statut Pana/i sołectwa? (**wielokrotny wybór**)
- a. posiadam go w domu
 - b. jest dostępny u sołtysa
 - c. jest dostępny w urzędzie gminy
 - d. w każdej chwili można go pobrać ze strony urzędu gminy
 - e. nie wiem
7. Czy zapoznał/a się Pan/i się z treścią statutu swojego sołectwa?
- a. tak
 - b. nie
8. Czy korzysta Pan/i z informacji zawartych na stronie Biuletynu Informacji Publicznej swojej gminy?
- a. tak, często i regularnie
 - b. tak, sporadycznie
 - c. nie korzystam
9. Jeśli chce Pan/i załatwić ważną dla siebie sprawę to udaje się w pierwszej kolejności do:
- a. sołtysa
 - b. radnego
 - c. odpowiedniego dla sprawy pracownika urzędu gminy
 - d. wójta
 - e. inna osoba (kto?)

10. Czego Pana/i zdaniem najbardziej brakuje w sołectwie?

.....

.....

.....

11. Jak często uczestniczy Pan/i w czynach społecznych lub akcjach, które są organizowane z inicjatywy sołtysa?

- a. raz do roku
- b. staram się uczestniczyć we wszystkich takich akcjach
- c. sołtys nie organizuje takich akcji
- d. nigdy

12. Informacja o respondencie:

Wiek	13-17 lat		36-45 lat	
	18-20 lat		46-55 lat	
	21-25 lat		56-65 lat	
	26-35 lat		65 lat i powyżej	
Płeć	Kobieta			
	Mężczyzna			
Wykształcenie	Podstawowe			
	Zasadnicze zawodowe			
	Średnie			
	Wyższe			
Aktywność zawodowa	Osoba ucząca się			
	Prowadzenie domu			
	Prowadzenie własnego gospodarstwa rolnego			
	Praca fizyczna			
	Praca na stanowisku biurowym/administracyjnym			
	Praca na stanowisku kierowniczym			
	Własna działalność gospodarcza			
	Emeryt(ka) / rencista(ka)			
	Inna (jaka?)			

Statut sołectwa Aleksandrowo

**STATUT
Sołectwa Aleksandrowo**

**Rozdział 1
NAZWA I TEREN DZIAŁANIA**

§ 1.

1. Sołectwo Aleksandrowo jest jednostką pomocniczą Gminy, której mieszkańcy wspólnie z innymi sołectwami tworzą wspólnotę samorządową Gminy Lelis.
2. Ogół mieszkańców Sołectwa Aleksandrowo stanowi Samorząd Mieszkańców Sołectwa, który działa zgodnie z postanowieniami obowiązujących aktów prawnych, w szczególności:
 - 1) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
 - 2) statutu gminy Lelis,
 - 3) niniejszego statutu.

§ 2.

Obszar działania Sołectwa obejmuje miejscowość Aleksandrowo.

**Rozdział 2
ORGANIZACJA I ZAKRES DZIAŁANIA**

§ 3.

Organami Sołectwa są:

- 1) Zebranie Wiejskie
- 2) Sołtys

§ 4.

1. Zebranie Wiejskie jest organem uchwałodawczym w sołectwie.
2. Sołtys jest organem wykonawczym wspomaganym przez radę sołecką.

§ 5.

1. Kadencja sołtysa trwa 4 lata i kończy się z chwilą wyboru nowego sołtysa.
2. Kadencja rady sołeckiej kończy się z upływem kadencji sołtysa.

§ 6.

1. Do zadań Sołectwa należy:
 - 1) udział w rozpatrywaniu spraw socjalno-bytowych, opieki zdrowotnej, kulturalnych, sportu, wypoczynku i innych związanych z miejscem zamieszkania,
 - 2) organizowanie wspólnych przedsięwzięć na rzecz miejsca zamieszkania,
 - 3) tworzenie pomocy sąsiedzkiej.
2. Zadania określone w ust. 1 Sołectwo realizuje poprzez:
 - 1) podejmowanie uchwał w sprawach sołectwa w ramach przyznanych kompetencji,
 - 2) współuczestnictwo w organizowaniu i przeprowadzaniu przez Radę Gminy Lelis konsultacji społecznej projektów uchwał Rady w sprawach o podstawowym znaczeniu dla mieszkańców sołectwa,
 - 3) występowanie z wnioskami do organów Gminy o rozpatrzenie spraw, których załatwienie wykracza poza możliwości mieszkańców sołectwa,
 - 4) współpracę z radnymi z terenu sołectwa w zakresie organizacji spotkań z wyborcami, dyżurów oraz kierowanie do nich wniosków dotyczących Sołectwa.

Rozdział 3

ZEBRANIE WIEJSKIE

§ 7.

1. Zebranie wiejskie jest organem uchwałodawczym sołectwa.
2. Prawo udziału w zebraniu wiejskim mają wszyscy mieszkańcy sołectwa stale zamieszkujący na obszarze sołectwa i posiadający czynne prawo wyborcze.

§ 8.

1. Zebranie wiejskie zwołuje sołtys:
 - 1) z własnej inicjatywy,
 - 2) na pisemny wniosek co najmniej 1/5 mieszkańców uprawnionych do udziału w zebraniu,
 - 3) na wniosek Wójta Gminy lub Rady Gminy.
2. W razie braku sołtysa zebranie wiejskie zwołuje Wójt Gminy.

§ 9.

1. Zebranie wiejskie odbywa się w miarę istniejących potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz do roku.
2. Termin i miejsce zebrania wiejskiego sołtys podaje do wiadomości publicznej w sposób zwyczajowo przyjęty w sołectwie, co najmniej na 3 dni przed terminem zebrania.
3. Zebranie wiejskie zwoływane na wniosek mieszkańców, Wójta Gminy lub Rady Gminy winno odbyć się w terminie 7 dni od daty zgłoszenia wniosku chyba, że wnioskodawca proponuje inny termin.
4. O terminie, miejscu i proponowanym porządku obrad zebrania wiejskiego sołtys powiadamia Wójta i radnych z terenu okręgu wyborczego obejmującego sołectwo w terminie określonym w ust. 2.

§ 10.

1. Zebranie wiejskie jest ważne, gdy mieszkańcy zostali o nim powiadomieni zgodnie z wymogami statutu i bierze w nim udział co najmniej 1/5 mieszkańców uprawnionych do udziału w zebraniu.
2. Jeżeli w wyznaczonym terminie w zebraniu wiejskim nie uczestniczy 1/5 mieszkańców uprawnionych do udziału w zebraniu, zwołujący zebranie wiejskie może zarządzić odbycie następnego zebrania po upływie 30 minut od pierwszego ustalonego terminu w tym samym dniu, bez względu na liczbę uczestników.

§ 11.

1. Zebranie wiejskie otwiera sołtys i przewodniczy jego obradom, a w razie jego nieobecności lub gdy zachodzi potrzeba zastąpienia go w obradach zebranie wiejskie ustala inną osobę spośród obecnych, wybraną w głosowaniu jawnym.
2. Porządek obrad ustala zebranie wiejskie na podstawie projektu zwołującego zebranie.
3. Zapewnienie referentów spraw rozpatrywanych na zebraniu należy do inicjatora zwołania zebrania.

§ 12.

1. Prawo zgłaszania projektów uchwał przysługuje każdemu mieszkańcowi sołectwa uprawnionemu do udziału w zebraniu oraz sołtysowi.
2. Uchwały i wnioski zebrania wiejskiego zapadają zwykłą większością głosów.
3. Głosowanie odbywa się w sposób jawny. Zebranie wiejskie może postanowić o przeprowadzeniu tajnego głosowania nad konkretną sprawą.
4. Obrady zebrania są protokołowane.
5. Protokół i uchwały podpisuje prowadzący zebrania i protokolant.
6. Uchwały i wnioski podejmowane przez Sołectwo nie mogą naruszać uprawnień innych podmiotów do podejmowania decyzji lub uchwał.
7. Podjęte uchwały i wnioski oraz opinie wraz z protokołem zebrania sołtys przekazuje Wójtowi Gminy najpóźniej do 7 dni od daty odbycia zebrania. Wójt rozstrzyga o sposobie realizacji uchwał, jeżeli spełniają one wszelkie wymogi formalnoprawne i są

zgodne z obowiązującymi przepisami. O sposobie załatwienia uchwał i wniosków Wójt Gminy informuje sołtysa w terminie 30 dni od dnia otrzymania pełnej dokumentacji z zebrania wiejskiego.

8. W przypadku odmowy realizacji uchwał lub wniosków Zebrania Wiejskiego, a także braku odpowiedzi w ustalonym terminie - Sołectwo może wnieść sprzeciw do Rady Gminy gdy uzna, że istniejący stan lub podjęte rozstrzygnięcia naruszają istotne interesy mieszkańców. Sprzeciw powinien zawierać opis sprawy i konkretne zarzuty.

Rozdział 4

SOŁTYS – KOMPETENCJE I TRYB WYBORÓW

§ 13.

1. Zebranie Wiejskie, na którym ma być dokonany wybór sołtysa zwołuje Wójt Gminy.
2. Wójt Gminy określa miejsce i termin zebrania oraz ponosi odpowiedzialność za prawidłowy przebieg zebrania.
3. Zawiadomienie o zwołaniu zebrania wiejskiego celem wyboru sołtysa podaje się do wiadomości mieszkańców sołectwa co najmniej na 7 dni przed wyznaczonym terminem zebrania.

§ 14.

Zebranie wiejskie, na którym ma być dokonany wybór sołtysa otwiera Wójt Gminy lub osoba upoważniona przez niego i przewodniczy jego obradom.

§ 15.

1. Dla dokonania ważnego wyboru sołtysa, wymagana jest obecność co najmniej 1/5 uprawnionych do udziału w zebraniu.
2. O ile w wyznaczonym terminie na zebraniu wyborczym frekwencja nie osiągnie 1/5, wybory sołtysa przeprowadza się w tym samym dniu, po upływie 30 minut od

pierwszego ustalonego terminu, bez względu na liczbę osób uczestniczących w zebraniu.

3. Liczbę stałych mieszkańców sołectwa określa Wójt Gminy na podstawie dokumentacji ewidencji ludności.

§ 16.

1. Sołtys wybierany jest w głosowaniu tajnym, bezpośrednim, spośród nieograniczonej liczby kandydatów, przez stałych mieszkańców sołectwa.
2. Kandydatami na sołtysa mogą być jedynie stali mieszkańcy sołectwa uprawnieni do głosowania, zgłoszeni przez uczestników zebrania wiejskiego uprawnionych do głosowania.
3. Przewodniczący zebrania przed zamknięciem listy kandydatów zapytuje każdego z nich, czy zgadza się kandydować i dopiero po otrzymaniu odpowiedzi poddaje pod głosowanie zamknięcie listy kandydatów i zarządza wybory.

§ 17.

1. Wybory przeprowadza Komisja Skrutacyjna w składzie co najmniej 3 osób, wybrana spośród uprawnionych do udziału w zebraniu.
2. Członków Komisji Skrutacyjnej wybiera się po zamknięciu listy kandydatów na sołtysa. Członkiem Komisji nie może być osoba kandydująca na sołtysa.
3. Do zadań Komisji należy przeprowadzenie głosowania, ustalenie i ogłoszenie jego wyników oraz sporządzenie protokołu o wynikach wyborów.

§ 18.

1. Uprawnieni do głosowania mieszkańcy sołectwa głosują kartami do głosowania opatrzonymi pieczęcią Gminy Lelis.
2. Na karcie do głosowania Komisja Skrutacyjna wpisuje nazwiska zgłoszonych kandydatów na sołtysa.
3. Nieważne są głosy na kartach:
 - 1) całkowicie przedartych,

- 2) innych niż ustalono w ust. 1,
- 3) na których pozostawiono nie skreślone więcej niż jedno nazwisko,
4. Za wybranego uważa się tego kandydata, który uzyskał największą liczbę głosów.
5. W przypadku, gdy zgłoszony jest tylko jeden kandydat to za wybranego na sołtysa uważa się kandydata, który w głosowaniu otrzymał więcej niż połowę ważnie oddanych głosów - „za”.
6. Jeżeli kandydat nie otrzymał określonej w ust. 5 liczby ważnie oddanych głosów, trzydziestego dnia po pierwszych wyborach przeprowadza się ponowne wybory.

§ 19.

1. Zebranie Wiejskie może odwołać sołtysa przed upływem kadencji na pisemny wniosek Wójta Gminy lub co najmniej 10% mieszkańców uprawnionych do głosowania, jeżeli w szczególności:
 - 1) nie wywiązuje się ze swoich obowiązków,
 - 2) dopuścił się czynu dyskwalifikującego w opinii środowiska.
2. Przy odwołaniu sołtysa stosuje się odpowiednio przepisy § 13–18.
3. Odwołanie Sołtysa z zajmowanej funkcji może nastąpić po wysłuchaniu zainteresowanego.

§ 20.

1. Do obowiązków sołtysa należy:
 - 1) zwoływanie zebrań wiejskich i przewodniczenie ich obradom,
 - 2) reprezentowanie sołectwa na zewnątrz,
 - 3) przewodniczenie radzie sołeckiej,
 - 4) przygotowywanie projektów uchwał na zebranie wiejskie,
 - 5) działanie stosownie do wskazań zebrania wiejskiego, Rady Gminy i Wójta Gminy,
 - 6) gospodarowanie mieniem przekazanym przez Wójta Gminy oraz środkami finansowymi przekazanymi do dyspozycji sołectwa,
 - 7) sporządzanie rozliczeń między innymi z gospodarczej i finansowej działalności sołectwa,

- 8) zgłaszanie wniosków do Przewodniczącego Rady Gminy i Wójta Gminy w sprawach dotyczących sołectwa,
 - 9) wykonywanie innych zadań należących do sołtysa z mocy ogólnie obowiązujących przepisów m.in.:
 - a) w zakresie obronności i ochrony ppoż.,
 - b) współdziałanie w zapobieganiu klęskom żywiołowym oraz usuwania ich skutków.
2. W czasie pełnienia swych obowiązków sołtys posługuje się pieczętą sołectwa.

Rozdział 5

RADA SOŁECKA

§ 21.

1. Rada Sołecka wspomaga sołtysa w zakresie prowadzenia i załatwiania spraw sołectwa.
2. Rada Sołecka składa się z 3 osób.

§ 22.

1. Rada Sołecka wybierana jest w głosowaniu tajnym, spośród nieograniczonej liczby kandydatów przez stałych mieszkańców sołectwa, na zebraniu wiejskim, na którym dokonano wyboru sołtysa.
2. Kandydatami na członków Rady Sołeckiej mogą być jedynie stali mieszkańcy sołectwa zgłaszani przez uczestników zebrania wiejskiego, uprawnionych do głosowania.
3. Przewodniczący zebrania przed zamknięciem listy kandydatów zapytuje każdego z nich czy zgadza się kandydować i dopiero po otrzymaniu odpowiedzi poddaje pod głosowanie zamknięcie listy kandydatów i zarządza wybory.
4. Wybory Rady Sołeckiej odbywają się odpowiednio w trybie §17-18 ust. 1-2 i 3 pkt. 1-2.
5. Za wybranych uważa się tych kandydatów, którzy uzyskali największą liczbę głosów.

§ 23.

1. Posiedzenia Rady Sołeckiej odbywają się nie rzadziej niż raz na kwartał.
2. Posiedzenia Rady Sołeckiej zwołuje i obradom przewodniczy Sołtys.

§ 24.

Odwołanie Rady Sołeckiej lub poszczególnych jej członków następuje na pisemny wniosek sołtysa lub co najmniej 1/5 mieszkańców uprawnionych do głosowania; §22 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 6

GOSPODAROWANIE MIENIEM

§ 25.

1. Sołectwo prowadzi gospodarkę finansową w ramach budżetu gminy.
2. Sołectwo gospodaruje samodzielnie środkami wydzielonymi do ich dyspozycji przeznaczając te środki na realizację zadań spoczywających na sołectwie.
3. Sołectwu może być powierzone zarządzanie i korzystanie ze składników mienia komunalnego, stanowiącego własność Gminy, przekazanego na podstawie Zarządzenia Wójta.

Rozdział 7

NADZÓR I KONTROLA NAD DZIAŁALNOŚCIĄ SOŁECTWA

§ 26.

1. Nadzór i kontrolę działalności Sołectwa sprawuje:
 - 1) Rada Gminy,
 - 2) Wójt Gminy.
2. Kontrola działalności sołectwa sprawowana jest według kryteriów zgodności z prawem, celowości, rzetelności i gospodarności.

3. Kontrolę działalności sołectwa w imieniu Rady Gminy przeprowadza Komisja Rewizyjna lub inna komisja rady upoważniona do jej przeprowadzenia w drodze odrębnej uchwały.
4. Wójt może upoważnić pracowników urzędu gminy do dokonania czynności kontrolnych w jego imieniu.
5. Wójt kontroluje w szczególności gospodarkę finansową sołectwa i sposób zarządzania mieniem oddanym do korzystania.

§ 27.

1. Kontrolujący są uprawnieni do:
 - 1) swobodnego wstępu do pomieszczeń przeznaczonych na działalność organów sołectwa,
 - 2) wglądu do wszelkich dokumentów związanych z działalnością organów sołectwa,
 - 3) przeprowadzania oględzin składników mienia będących w posiadaniu sołectwa,
 - 4) żądania od sołtysa udzielania ustnych i pisemnych wyjaśnień.

§ 28.

1. Kontrolujący na 3 dni przed przystąpieniem do kontroli powiadamia sołtysa o przedmiocie, zakresie i czasie trwania kontroli.
2. Kontrolę przeprowadza się w obecności sołtysa.
3. Z przeprowadzonej kontroli sporządza się protokół, który podpisują kontrolujący oraz sołtys.
4. Protokół kontroli zawiera opis stanu faktycznego stwierdzonego w toku kontroli, w tym ustalonych nieprawidłowości, z uwzględnieniem przyczyn powstania, zakresu i skutków tych nieprawidłowości oraz osób za nie odpowiedzialnych.
5. Protokół wraz z zaleceniami pokontrolnymi przekazuje się Wójtowi i Sołtysowi, a protokół sporządzony przez Komisję Rady przekazywany jest dodatkowo Przewodniczącemu Rady Gminy.

6. Protokół wraz zaleceniami pokontrolnymi przekazuje się Wójtowi i sołtysowi, a protokół sporządzony przez Komisję Rady przekazywany jest dodatkowo Przewodniczącemu Rady Gminy.
7. Sołtys w terminie 7 dni od otrzymania protokołu wraz z zaleceniami pokontrolnymi może złożyć zastrzeżenie skierowane odpowiednio do organu, który kontrolę przeprowadzał.
8. Właściwy organ rozpatruje zastrzeżenia sołtysa:
 - 1) Wójt w terminie 14 dni od przedstawienia zastrzeżeń,
 - 2) Rada Gminy na najbliższej sesji.
9. Sołtys jest związany rozstrzygnięciem organu kontrolującego.

§ 29.

1. Wójt kontroluje przedstawione uchwały Zebrania Wiejskiego według kryteriów, o których mowa w § 26 ust. 2.
2. W wypadku stwierdzenia nieprawidłowości uchwały Zebrania Wiejskiego, Wójt składa wniosek radzie gminy o jej uchylenie w okresie najpóźniej 30 dni od dnia jej dostarczenie przez sołtysa.
3. Wójt może wstrzymać wykonanie uchwały Zebrania Wiejskiego. Wstrzymanie wykonania uchwały upada z datą rozpatrzenia wniosku Wójta, o którym mowa w ust. 2, przez radę gminy.
4. Rada gminy rozpatruje wniosek Wójta o uchylenie uchwały Zebrania Wiejskiego, na sesji przypadającej bezpośrednio po jego złożeniu.

§ 30.

1. Rozpatrywanie skarg na działalność sołtysa należy do kompetencji Wójta.
2. Wójt przedstawia odpowiedź w sprawie skargi na działalność sołtysa w terminie miesiąca od dnia złożenia skargi.
3. Sołtys informuje mieszkańców sołectwa o złożonej skardze oraz sposobie jej załatwienia na najbliższym zebraniu wiejskim.

Rozdział 8
POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 31.

1. Zmiana statutu wymaga podjęcia przez Radę Gminy Lelis uchwały o zmianie statutu.
2. Zmiana statutu może nastąpić na wniosek zebrania wiejskiego, sołtysa, Wójta Gminy lub co najmniej 25% ustawowego składu rady gminy.

**Przykładowe dokumenty sołectwa
Uchwała zebrania wiejskiego**

UCHWAŁA NR 4/2020

ZEBRANIA WIEJSKIEGO SOŁECTWA ALEKSANDROWO

z dnia 18.08.2020

**w sprawie uchwalenia wniosku o zaplanowanie przedsięwzięć w budżecie gminy Lelis
na rok 2021 ze środków Sołectwa Aleksandrowo w ramach funduszu sołeckiego**

Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. z 2014 r., poz. 301 z późn .zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Wnioskuję się o uwzględnienie w budżecie gminy Lelis na rok 2021, w ramach środków funduszu sołeckiego, niżej wymienionych przedsięwzięć:

1. Zakup materiałów do budowy sceny na placu wiejskim
– szacowany koszt 6.907,67 zł.
2. Ułożenie kostki brukowej przed placem wiejskim (usługa)
– szacowany koszt 2.000,00 zł.
3. Bieżące utrzymanie stanu dróg na terenie sołectwa
– szacowany koszt 3.000,00 zł.
4. Zakup usług do organizacji festynu wiejskiego
– szacowany koszt 2.000,00 zł.
5. Zakup wyposażenia do pomieszczenia gospodarczego na placu wiejskim
– szacowany koszt 4.000,00 zł.

Razem szacowane koszty realizacji wniosku : **17.907,67 zł**

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Sołtysowi Sołectwa Aleksandrowo.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Sołtys:.....

Protokół z zebrania wiejskiego

PROTOKÓŁ

z Zebrania Wiejskiego Sołectwa Aleksandrowo

przeprowadzonego dnia 18 sierpnia 2020 r.

w sprawie

zmiany przeznaczenia zadań (przedsięwzięć) na rok 2020

oraz

zaplanowania zadań (przedsięwzięć) na rok 2021

ze środków sołectwa w ramach funduszu sołeckiego.

1. Zebranie rozpoczęło się o godz. **19:30** (II termin) i trwało do godz. **20:10**.
2. W zebraniu uczestniczyli mieszkańcy sołectwa, wg listy obecności - **21 osób** oraz goście – **5 osób**, w tym:
 - 1) *Robert Niedzwiecki – sołtys wsi Obierwia*
3. Zebranie prowadził: **Kamil Stepnowski, sołtys wsi Aleksandrowo** – przewodniczący zebrania.
4. Zebranie protokołowała: **Grażyna Laska – radna sołecka**.
5. Zgodnie z powyższym przewodniczący stwierdził, że zebranie wiejskie jest ważne, gdyż mieszkańcy sołectwa Aleksandrowo zostali poinformowani o zebraniu w sposób zwyczajowo przyjęty. Informacja z terminem, miejscem i godziną spotkania została wywieszona na tablicy informacyjnej (sołeckiej) oraz dodatkowo rozesłana wśród mieszkańców za pośrednictwem wiadomości sms.
6. Streszczenie przebiegu zebrania i obrad:

Na początku przewodniczący przedstawił porządek obrad:

- Otwarcie zebrania
- Wskazanie protokolanta

- Przedstawienie aktualnie wykorzystania funduszu sołeckiego na 2020 r.
- Przedstawienie wniosku zmiany przeznaczenia funduszu sołeckiego na 2020 r.
- Podjęcie uchwały w sprawie zmiany przeznaczenia funduszu sołeckiego na 2020 r.
- Przedstawienie wniosku w sprawie przeznaczenia funduszu sołeckiego na 2021 r.
- Podjęcie uchwały w sprawie przeznaczenia funduszu sołeckiego na 2021 r.
- Sprawy bieżące
- Wolne wnioski i zapytania
- Zamknięcie zebrania

Wszyscy obecni, uprawnieni do głosowania jednogłośnie przyjęli taki porządek obrad.

Sołtys przedstawił jak wygląda aktualny stan wykorzystania funduszu sołeckiego na 2020 r. Omówił wydatkowane kwoty oraz zakupione materiały i usługi.

Sołtys przedstawił wniosek zmiany przeznaczenia funduszu sołeckiego na 2020 r. polegający na usunięciu zadania o nazwie „zakup usług do organizacji festynu wiejskiego” opiewającego na kwotę 1.500,00 zł, a o tę kwotę zwiększyć środki w zadaniu „zakup materiałów na rozbudowę placu wiejskiego”.

Festyn miał odbyć się pod koniec maja. Z racji zakazu organizowania tego typu spotkań z powodu Covid-19 nie doszło do jego realizacji. Tym samym zasadna jest zmiana zadania.

Mieszkańcy postanowili, aby dokonać zmiany środków funduszu sołeckiego na 2020 r. z przeznaczeniem na następujące przedsięwzięcia:

Zakup materiałów na rozbudowę placu wiejskiego – 13.755,18 zł

Wykonanie oświetlenia w dalszej części placu wiejskiego – 2.000,00 zł

Zakup materiałów do organizacji festynu wiejskiego – 500,00 zł

Następnie propozycje poddano pod głosowanie.

W wyniku głosowania **za przyjęciem uchwały** w sprawie zmiany przeznaczenia funduszu sołeckiego na 2020 r. było **21** uczestników zebrania, nikt nie był przeciw oraz nikt nie wstrzymał się od głosu.

Uchwała została przyjęta.

Przewodniczący poinformował, że kolejnym punktem zebrania jest sprawa przeznaczenia środków funduszu sołeckiego na 2021 r.

Od mieszkańców wyszły dwie propozycje: zakup progów zwalniających oraz zakup tablicy-radar informującego o aktualnej prędkości jazdy i ostrzeganiu o jej przekroczeniu. Po krótkiej debacie oba te wnioski zostały odrzucone.

Sołtys przedstawił swój wniosek, który został poddany pod dyskusję. Po dyskusji mieszkańcy postanowili aby dokonać podziału środków funduszu sołeckiego na 2021 r. z przeznaczeniem na następujące przedsięwzięcia:

Zakup materiałów do budowy sceny na placu wiejskim – 6.907,67 zł

Ułożenie kostki brukowej przed placem wiejskim (usługa) – 2.000 zł

Bieżące utrzymanie stanu dróg na terenie sołectwa – 3.000 zł

Zakup usług do organizacji festynu wiejskiego – 2.000 zł

**Zakup wyposażenia do pomieszczenia gospodarczego na placu wiejskim
– 4.000 zł**

Następnie propozycje poddano pod głosowanie.

W wyniku głosowania **za przyjęciem uchwały** w sprawie uchwalenia wniosku o zaplanowanie przedsięwzięć z funduszu sołeckiego na rok budżetowy 2021 było **21** uczestników zebrania, nikt nie był przeciw oraz nikt nie wstrzymał się od głosu.

Uchwała została przyjęta.

W kolejnym punkcie sołtys omówił bieżące sprawy sołectwa od ostatniego zebrania z dnia 25 stycznia 2020 r. do dnia 18 sierpnia 2020 r.

Wśród nich znalazły się informacje m.in. o:

- toczącej się sprawie dotyczącej działki nr 133 na terenie sołectwa;
- zakończeniu odkrzaczania drogi gruntowej Aleksandrowo – Obierwia;
- możliwości składania uwag do propozycji studium i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lelis do dnia 14 września 2020 r.;
- złożonych oraz aktualnie trwających wnioskach konkursowych o dotacje finansowe na rozbudowę placu wiejskiego oraz ich wynikach;
- przedstawiono ocenę jakości wody dostępnej w studni na placu wiejskim;
- zbliżającym się Powszechnym Spisie Rolnym;
- ilości wykorzystanego kruszywa zużytego do utwardzenia drogi w sołectwie;
- zbliżającej się III racie podatku;
- planowanym na wrzesień kinie plenerowym.

W wolnych wnioskach została poruszona kwestia bezpłatnego wypożyczania mieszkańcom sołectwa stołów i ław.

Mieszkańcy ustalili, że od tej chwili wypożyczenie będzie wiązało się z pracą na rzecz sołectwa, poprzez np.: koszenie trawy na placu wiejskim, cięciu drewna, pomocy przy wszelkich pracach fizycznych, etc.

Została także poruszona kwestia słabego zasięgu sygnału komórkowego.

Mieszkańcy zobligowali sołtysa do napisania pisma w tej sprawie do trzech głównych operatorów telefonii komórkowej, pod którym podpiszą się mieszkańcy Aleksandrowa i okolicznych wsi. Sołtys zaproponował, że porozmawia z księdzem proboszczem, aby taki nadajnik zamontować na wieży dzwonnicy kościoła w Obierwi.

7. Na tym zebranie zakończono.

Protokolant:.....

Przewodniczący zebrania:.....

Wniosek sołectwa w sprawie przeznaczenia środków funduszu sołeckiego

Sołectwo **Aleksandrowo**, dnia **18.08.2020** r.

Wójt Gminy Lelis

Wniosek sołectwa w sprawie przeznaczenia środków funduszu sołeckiego na 2021 r. (pierwotny)

Na podstawie art. 5 ust. 1-4 ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. z 2014 r. poz. 301 z późn. zm.) oraz uchwały Nr **4/2020** zebrania wiejskiego sołectwa **Aleksandrowo** z dnia **18.08.2020** r. wnoszę o realizację przedsięwzięć¹ polegających na:

1. Zakup materiałów do budowy sceny na placu wiejskim
– szacowany koszt 6.907,67 zł.
2. Ułożenie kostki brukowej przed placem wiejskim (usługa)
– szacowany koszt 2.000,00 zł.
3. Bieżące utrzymanie stanu dróg na terenie sołectwa
– szacowany koszt 3.000,00 zł.
4. Zakup usług do organizacji festynu wiejskiego
– szacowany koszt 2.000,00 zł.
5. Zakup wyposażenia do pomieszczenia gospodarczego na placu wiejskim
– szacowany koszt 4.000,00 zł.

Razem szacowane koszty realizacji wniosku: **17.907,67** zł.²

¹ Wniosek może dotyczyć więcej niż jednego przedsięwzięcia, jednakże łączny ich koszt musi mieścić się w kwocie funduszu.

² Nie więcej niż kwota przypadająca sołectwu na dany rok.

Uzasadnieniem realizacji przedsięwzięcia/przedsięwzięć jest³:

Ad. 1 Aktualnie posiadamy prowizoryczną, drewnianą scenę na placu wiejskim. Wymaga ona corocznych napraw „zadaszenia”. Z zaplanowanych na ten cel środków chcemy zakupić materiał do budowy sceny metalowej o wymiarach 6 x 4 m. Będzie to konstrukcja trwalsza, bezpieczniejsza i miłsza dla oka. Wykonaniem sceny zajmą się mieszkańcy Aleksandrowa.

Jest to zadanie własne gminy obejmujące sprawy z zakresu ładu przestrzennego (art. 7 ust. 1 pkt. 1 ustawy o samorządzie gminnym).

Ad. 2 W roku 2020 zakupimy kostkę brukową do budowy miejsc postojowych przed placem wiejskim. W planowanej kwocie firma zewnętrzna zajmie się jej ułożeniem.

Jest to zadanie własne gminy obejmujące sprawy z zakresu ładu przestrzennego (art. 7 ust. 1 pkt. 1 ustawy o samorządzie gminnym).

Ad. 3 Planujemy kupić żwir w celu poprawy bieżącego utrzymania stanu dróg w sołectwie.

Jest to zadanie własne gminy obejmujące sprawy z zakresu gminnych dróg (art. 7 ust. 1 pkt. 2 ustawy o samorządzie gminnym).

Ad. 4 Pragniemy promować naszą miejscowość organizując różnego rodzaju festyny, pikniki czy wydarzenia sportowe. Pozyskujemy darczyńców, ale czasami to niestety nie wystarcza. Chcielibyśmy chociaż w minimalnym stopniu zagwarantować sobie finansowanie tego typu wydarzeń poprzez zakup usług z tym związanych.

Jest to zadanie własne gminy obejmujące sprawy z zakresu promocji gminy (art. 7 ust. 1 pkt. 18 ustawy o samorządzie gminnym).

³ W szczególności winny to być argumenty o związku przedsięwzięcia z wymogiem poprawy warunków życia mieszkańców.

Ad. 5 Podczas naszych spotkań czy festynów jakie mają miejsce na placu wiejskim, chcielibyśmy móc na miejscu przygotowywać lub podgrzewać posiłki. Za zaplanowaną kwotę chcielibyśmy nabyć kuchenkę z piekarnikiem oraz komplet dużych garnków, kilka blaszek do pieczenia, komplet noży, etc. Na wyposażeniu posiadamy już lodówkę – prezent od mieszkańca Obierwi.

Jest to zadanie własne gminy obejmujące sprawy z zakresu wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej (art. 7 ust. 1 pkt. 17 ustawy o samorządzie gminnym).

W/w zadania są zgodne ze Strategią Rozwoju Gminy Lelis na lata 2014-2030.

Cele strategiczne :

Cel 2 - Wzrost konkurencyjności gminy poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej,

Cel 3 - Zwiększenie dostępności komunikacyjnej na terenie Gminy,

Cel 4 - Poprawa jakości bazy lokalowej obiektów użyteczności publicznej oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej,

Cel 7 - Pobudzenie aktywności mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym gminy.

Zgłoszone we wniosku przedsięwzięcia są zgodne z wolą i przekonaniem mieszkańców, że będą służyły poprawie warunków życia całej społeczności sołectwa **Aleksandrowo**. Zadania zostały uchwalone przez zebranie wiejskie w dniu **18.08.2020** r.

Sołtys:.....

Załączniki:

1. Uchwała zebrania wiejskiego Nr 4/2020 z dnia 18.08.2020
2. Protokół z zebrania wiejskiego z dnia 18.08.2020
3. Lista obecności z zebrania wiejskiego